

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ
УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
ФАКУЛЬТЕТ СЦЕНІЧНОГО МИСТЕЦТВА
Кафедра режисури

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

**СУЧАСНІ ВИДОВИЩНІ ФОРМИ ЯК ФАКТОР
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ МИСТЕЦЬКОГО ПРОЦЕСУ**

Виконав:

здобувач вищої освіти
галузь знань 02 «Культура і мистецтво»
спеціальність 026 «Сценічне мистецтво»
Олег ЗВОНАРЕВ

Науковий керівник:

кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри режисури
Харківської державної академії культури
Світлана ШУМАКОВА

Наукові рецензенти:

1) доктор культурології, професор
кафедри майстерності актора
Харківської державної академії культури
Антоніна КІКОТЬ;
2) кандидат культурології,
доцент кафедри загальної теорії музики
Одеської національної музичної академії
ім. А. В. Нежданової
Наталія ІЗУГРАФОВА

Допущено до захисту

Зав. кафедри _____ / Ольга ЛАЧКО /
11 грудня 2024 р.

Харків
2024

Харківська державна академія культури
Факультет сценічного мистецтва
Кафедра режисури
Ступінь «Магістр»
Галузь знань 02 Культура і мистецтво
Спеціальність 026 «Сценічне мистецтво»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри режисури
_____ / Сергій ГОРДЄЄВ /
18 жовтня 2023 року

ЗАВДАННЯ
на виконання кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти
Олега ЗВОНАРЕВА

1.Тема: «Сучасні видовищні форми як фактор інноваційного розвитку мистецького процесу»

науковий керівник: кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри режисури ХДАК

Світлана ШУМАКОВА

затверджено рішенням кафедри режисури від 18 жовтня 2023 року.

2. Строк подання роботи – 11 грудня 2024 року.

3. Вихідні дані до роботи – досліджуються інноваційні видовищні форми в контексті впливу на сучасний мистецький процес.

4. Зміст магістерської роботи (перелік питань, що потребують розробки):

1. ВСТУП
2. РОЗДІЛ 1.
3. РОЗДІЛ 2.
4. РОЗДІЛ 3.

5. ВИСНОВКИ
6. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
7. ДОДАТКИ

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Відомості про консультантів розділів кваліфікаційної роботи	Підпис і дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Вступ	кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри режисури Світлана ШУМАКОВА	01.10.2023	
Розділ 1	доктор культурології, професор Антоніна КІКОТЬ	18.02.2024	
Розділ 2	доктор культурології, професор Антоніна КІКОТЬ	15.04.2024	
Розділ 3	доктор культурології, професор Антоніна КІКОТЬ	20.07.2024	
Висновки	кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри режисури Світлана ШУМАКОВА	10.09.2024	
Список використаних джерел	кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри режисури Світлана ШУМАКОВА	19.09.2024	
Додатки	доктор культурології, професор Антоніна КІКОТЬ	25.09.2024	

6. Дата видачі завдання – 18 жовтня 2023 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання	Примітки
1.	Вступ	30.11.2023	
2.	Розділ 1	10.04.2024	
3.	Розділ 2	15.06.2024	
4.	Розділ 3	30.08.2024	
5.	Висновки	18.09.2024	
6.	Список використаних джерел	25.09.2024	
7.	Додатки	01.10.2024	.
8.	Редагування тексту	10.10.2024	
9.	Збір рецензій	20.11.2024	

Здобувач вищої освіти _____ Олег ЗВОНАРЕВ
(підпис)

Науковий керівник
роботи _____ Світлана ШУМАКОВА
(підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП5

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Аналіз наукової літератури.....9

1.2. Методи дослідження14

1.3. Визначення основних понять

дослідження.....17

Висновок до розділу 1.....21

РОЗДІЛ 2. ВИДОВИЩЕ ЯК КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ ФЕНОМЕН

2.1. Видовище у всесвітньому мистецтві крізь призму еволюційного
поступу

.....22

2.2. Видовищність в мистецькому процесі сучасності.....25

Висновок до розділу 2.....29

РОЗДІЛ 3. ВИДОВИЩНІ ФОРМИ В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРИ СЬОГОДЕННЯ

3.1. Сучасний стан розвитку світових видовищних форм.....31

3.2. Українські реалії мистецького процесу (модифікації
у видовищному мистецтві під час війни в Україні).....36

3.3. Цифрові мистецькі форми. Європейські мультимедійно-
проекційні фестивалі. Інтерактивні інсталяції та виставки.....48

Висновок до розділу 3.....52

ВИСНОВКИ	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	58
ДОДАТКИ	65

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми. Сьогодні видовищна культура відіграє дедалі важливішу роль у передачі ціннісних смислів і світоглядних уявлень сучасному суспільству, використовуючи «розважальність» як механізм впливу. Цей підхід забезпечує двосторонній ефект: з одного боку, він створює позитивний емоційний фон і дозволяє людині відчувати полегшення у складних життєвих ситуаціях, а з іншого – популяризує стереотипні зразки з недосконалою режисурою та драматургією.

Спостерігається зростання виразно-динамічних компонентів мистецьких форм, які набувають підкреслено видовищних ознак і сприяють всепроникній театралізації повсякденного життя. Завдяки грі та театралізованим формам видовищність виступає засобом задоволення людських потреб, що відповідає постмодерному світобаченню.

Розвиток розважального аспекту у сучасній культурі спричиняє відчуття того, що суспільство переживає своєрідне відродження видовищних форм, здатних переосмислювати світоглядні й етичні норми, а також естетичні уявлення про буття. Аналіз наукових джерел з цієї проблематики свідчить, що тема «Сучасні видовищні форми як чинник інноваційного розвитку мистецького процесу» залишається мало дослідженою і потребує глибоких вивчень з різних точок зору.

Зв'язок роботи за науковими програмами, планами, темами.

Магістерське дослідження виконано відповідно до плану наукових досліджень кафедри режисури Харківської державної академії культури 2022–2023 рр., затвердженого на засіданні кафедри (протокол № 2 від 20 вересня 2023 р.), та є складової теми «Актуальні науково-дослідні пошуки в контексті сценічного дискурсу».

Об'єкт дослідження – сучасний мистецький процес крізь призму концепції видовища у світовому мистецтві в історичній і сучасній розвідках.

Предмет дослідження – сучасні видовищні форми, що привносять інновації і розвивають мистецький процес.

Мета і завдання дослідження. *Мета* – проаналізувати сучасні видовищні форми, що привносять інновації в розвиток мистецького процесу.

Поставлена наукова мета зумовила необхідність вирішення таких завдань:

- провести аналіз наукової літератури і публіцистичних матеріалів за обраною темою;
- надати визначення ключових понять дослідження («видовищні форми», «мистецькі інновації», «сучасний мистецький процес»);
- розробити систему наукових підходів і методів для дослідження інноваційних видовищних форм;
- проаналізувати історичний розвиток видовища різних епох;
- відтворити панораму розвитку сучасних світових видовищних форм;
- спрогнозувати перспективи розвитку видовищних форм як чинника мистецьких інновацій;
- висвітлити сучасну проблематику стосовно українських видовищ в контексті воєнної ситуації.

Методи дослідження. **Методи дослідження.** Комплексний характер дослідження має на увазі використання різноманітних підходів і методів. Дослідження ґрунтується на домінуванні міждисциплінарного підходу, оскільки в роботі є задіяними дані цілого ряду сфер гуманітарного знання:

культурології, історії мистецтва, мистецтвознавства, естетики, етики, психології творчості тощо.

У якості другого пріоритетного підходу нами обрано мистецтвознавчий науковий підхід, в руслі якого використовуються наступні методи: метод аналізу творчості автора (конкретно нами визначених режисерів /організаторів мистецьких проєктів); метод аналізу художньої сутності видовищних форм, що допомагає їх дослідити в широкому спектрі художніх «координат» інновацій мистецького процесу (аналіз обраних видовищних форм); метод інтерпретації та метод семіотичного аналізу (з метою аналізу художнього образу видовища у горизонтах символічності – упорядкованого набору знаків і символів, маючих певний зміст, як символічної системи); метод факторного аналізу, який характеризує місце і роль досліджуваного видовища в історичній реальності (що відбиває найістотніші властивості мистецького явища); метод причинно-наслідкового аналізу (обґрунтування специфіки еволюційного розвитку досліджуваних видовищ); метод рецензування з метою різнобічних аналізів переглянутих видовищ (за правилами театральної критики).

У рамках історико-культурного підходу використовуються наступні методи: хронологічний, історичної ретроспекції (з метою обґрунтування історичного розвитку видовищ різних епох); метод систематизації / класифікації виокремлених даних щодо історичних змін видовищних форм.

Крім того, використовуються загальнонаукові методи: дескриптивний, компаративний, метод типізації джерел дослідження, методи аналізу та узагальнення з метою формулювання теоретичних обґрунтувань та висновків.

Наукова новизна полягає в уперше зроблений систематизації знань щодо сучасних видовищних форм, що привносять інновації і розвивають мистецький процес.

Удосконалено:

- наукову інтерпретацію поняття «видовищні форми» та його теоретичне обґрунтування;

- визначення основних історичних етапів видовищних форм;
- класифікацію видовищних форм;
- систему методів дослідження видовищних форм.

Набуло подальшого розвитку

- розширення уявлення і теоретичних знань та понятійний апарат дослідження історичних змін видовищних форм;
- визначення концепції видовища у сучасному всесвітньому мистецтві.

Практичне значення магістерської роботи полягає в можливості застосування її положень у подальших дослідженнях теоретиків і практиків сценічного мистецтва. Матеріали магістерського дослідження можуть сприяти поглибленню теоретичних знань здобувачів освіти та їхній подальшій практичній діяльності. Крім того, матеріали роботи можуть бути застосовані у практичній діяльності режисерів та педагогів.

Робота може бути використана при розробці навчально-методичних матеріалів курсів та навчальних посібників в змістовому контексті курсів з підготовки майбутніх режисерів та акторів («Креативне мислення у режисерській арт-практиці», «Технічні засоби масових свят та вистав», «Сценографія масових свят та вистав», «Режисерська діяльність у сучасному театральному мистецтві», «Історія театру»).

Апробація результатів дослідження. Основні положення роботи обговорювались на засіданнях кафедри режисури ХДАК. Апробацію дослідницьких результатів здійснено в рамках наукових конференцій та круглого столу на арт-ассамблеї в доповідях з презентаціями і публікаціях:

1. Звонарев О. Сучасний фокус розвитку театру в Україні як соціальної технології. *Культура та інформаційне суспільство XXI ст.* : Міжнародна науково-практична конференція (ХДАК, квітень, 2024 р.). С. 66-67.

2. Звонарев О. Модифікації в сценічному мистецтві під час війни в Україні. *Актуальні дискурси мистецтва естради: традиції та європейська*

інтеграція: IV Всеукраїнська наукова конференція (19 квітня 2024 р., Київ, КНУКіМ). С. х-х.

3. Звонарев О. *Міжнародна арт-асамблея «TRIGGER». Платформа «Круглий стіл»: «Перформативність. Диво, виклик чи непорозуміння?»* (АКіМ, травень, 2024 р.). С. х-х.

Структура та обсяг магістерської роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (кількість джерел __ позицій) та додатків. Загальний обсяг магістерської роботи становить __ стор.; обсяг основного тексту – __ стор.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Аналіз наукової літератури та методи дослідження

Сучасна культура безумовно орієнтується на видовищність і закріплення нових форм розважальної видовищності, які представляють інноваційні аспекти видовищної культури, що стимулюють розвиток сучасного мистецького процесу. Відповідно, основним завданням цього дослідження є аналіз підвалин та механізмів видовищної культури у культурно-мистецькому вимірі, а також визначення шляхів становлення інноваційних форм видовищності.

Варто відзначити, що літературний масив, присвячений вивченню видовищних форм, відрізняється значною різноманітністю. Проте аналіз джерел свідчить, що більшість сучасних науковців зосереджуються на дослідженні феномену видовища або в контексті загального аналізу його соціальних та естетичних функцій (В. Кісін, Л. Наумова, Я. Ратнер, М. Хренов та ін.), або в межах вивчення окремих видів мистецтва (В. Горпенко, М. Гринишина, І. Зубавіна, К. Разлогов, Ю. Станішевський, Г. Фількевич, І. Хангельдієва, І. Шилова та ін.).

Розвиток видовища як естетичного, філософсько-психологічного феномена розглядався у ряді фундаментальних досліджень (І. Кант, З. Фрейд, Г. Тард, І. Гете, Й. Хейзінга, Ф. Ніцше та ін.). Цінний внесок у концептуалізацію видовища як складової масової культури зроблено в мистецтвознавчих роботах (К. Станіславська, З. Алфьорова, Ю. Щукін та ін.). Культурологічний підхід до проблематики видовища всебічно висвітлений у працях, присвячених теорії та методології культурології (А. Баканурський, К. Кислюк, В. Шейко, О. Кравченко, В. Панченко та ін.).

Культурологічний та мистецтвознавчий аспекти аналізу видовищності тісно пов'язані з театрознавчим підходом, зокрема з категоріями «театральність» і «театралізація». У контексті видовищних форм поняття «театралізація», що є важливим для розуміння досліджуваної теми, розкривається в працях О. Логвінової [13].

В межах театрознавства проблематика театральності досліджувалася такими видатними мислителями, як В. Фріче, Я. Бруксон, П. Паві, А. Арто, П. Брук, Ж. Вілар та ін., що створює багатошаровий аналітичний базис для вивчення видовищної культури.

Термін «театралізація» як складова видовищної культури відзначається тим, що вплив театру на різні сфери життя стає невідворотним. В сучасному культурному середовищі візуальний образ видовища в поєднанні з режисурою, театралізацією та масовою інсценізацією займає провідне місце.

Серед останніх фундаментальних досліджень, присвячених аналізу новітніх художніх форм, особливу увагу привертає монографія К. Станіславської «Мистецько-видовищні форми сучасної культури». У своїй праці авторка пропонує концепцію сучасного етапу розвитку мистецтва, коли видовищність, театралізація, динамічність та процесуальність починають диктувати умови існування традиційних мистецьких форм. Це призводить до трансформації, переструктуризації та зміщення акцентів, у результаті чого видовищні елементи набувають домінуючого значення в експресивній системі багатьох мистецьких жанрів. Досліджуючи роль

мистецько-видовищних форм у сучасній культурі, К. Станіславська доводить, що сьогодні саме видовище займає центральне місце.

Стрімкий розвиток і поширення новітніх інформаційних та телекомунікаційних технологій набули ознак глобальної інформаційної революції, що посилює вплив на політичні, економічні, управлінські, наукові, культурні та інші сфери суспільної діяльності як у національних межах, так і на міжнародному рівні. Сучасні інформаційні технології та технічні інновації не лише охоплюють видовищне мистецтво, але й активно визначають його подальшу еволюцію.

В умовах інформаційної ери методи впливу на аудиторію зазнають безперервної модернізації. Сценічне мистецтво, залучене до глобальних цивілізаційних процесів, прагне зберегти свою актуальність через впровадження видовищно-інноваційних підходів. Часто це досягається завдяки креативному використанню сучасних технологій та останніх досягнень технічної індустрії, що викликає значний інтерес у наукових дослідників.

Ряд інтернет-джерел різною мірою досліджують аспекти сучасної сценографії, зокрема застосування новітніх технологій у художньо-постановочному процесі (Т. Астаф'єва, І. Горюнова, І. Ескузович, Л. Михайлов). Вивчаються питання використання комп'ютерної графіки, піротехніки, акустичних та звукових систем, а також технічного оснащення сучасних видовищ. Г. Липківська систематизує розвиток мультимедійних технологій на національних і міжнародних театральних сценах ХХІ століття; М. Крипчук аналізує сценічний простір сучасних театралізованих вистав, розглядаючи особливості та принципи художнього оформлення в рамках співтворчості художника та режисера.

Очевидно, що сценічний простір, як самобутнє мистецьке явище, є невід'ємним елементом даного дослідження. Театральні дослідники і практики (М. Єдкін, Ю. Мочалов, В. Проскуряков, О. Ремес, М. Френкель та ін.) розглядають сценічний простір як платформу, на якій втілюється

театральна дія через виконавське мистецтво акторів. Такий підхід відображає розуміння сцени як простору, що перетворюється художниками-сценографами на художню реальність. Сучасна сценічна практика демонструє, що театральні постановки характеризуються синтезом різноманітних мистецтв: літератури, архітектури, театального і візуального мистецтва, музики, хореографії, циркових та естрадних форм, що сприяє розширенню жанрового і видовищного спектру сценічних творів. Сучасні постановники прагнуть виходити за межі традиційного сценічного «коробкового» простору, освоюючи нетрадиційні локації і відкриті простори для реалізації нових жанрів. У такий спосіб сценічний простір перетворюється на середовище, де розгортається дія, сприймана глядачем, причому її носієм не завжди є виконавець або актор.

Дослідження сучасних інтернет-ресурсів дозволяє зробити висновок, що одночасно з освоєнням митцями нових просторових умов, активно відбувається модернізація сценічного простору як феномену. Застосування новітніх генераторів сценічних спецефектів та технологічних засобів для художньо осмисленого втілення образної інформації сприяло появі нових жанрів сценічного мистецтва, таких як піротехнічні, голографічні та лазерні шоу, вистави за участі вокалоїдів, фонтанів, фемботів, інтерактивні та імерсивні шоу, а також шоу, що використовують методи тифлокоментування, аква-шоу, LED-шоу тощо.

У нашому дослідженні пріоритет надається саме інноваційним видовищним формам, які, як свідчить аналіз магістерських джерел, залишаються практично невивченими. У цьому контексті велика частина нашого аналізу базується на відеоматеріалах та інтерв'ю. Серед досліджених публіцистичних матеріалів з теми видовищної культури, найбільшу увагу привертають саме сучасні шоу. Особливо цікавим для нашого дослідження є аналіз впровадження новітніх технологій у сценічне мистецтво, зокрема на основі інтерв'ю з Джуліаном Зазаретта, технічним директором шоу *La Perle*.

Таким чином, за допомогою інтернет-джерел та низки інтерв'ю стає можливим детальне вивчення цього феномену.

Театральність виступає центральною характеристикою сучасної видовищної культури, яка активно формує наше сьогодення. Протистояння ідей у різноманітних культурних сферах стимулює новий етап переосмислення соціальних процесів, де видовищна культура постає як своєрідне дзеркало суспільства, інтегруючи елементи театралізації. У зв'язку з цим, значний інтерес становить проблема взаємодії історично сформованих жанрів і форм професійного мистецтва, зокрема в аспекті синтезу аудіальних та візуальних виразних засобів у театралізованому контексті. Театралізація, яка несе в собі риси видовищності та театральності, стала ключовим елементом сучасних соціокультурних комунікацій. Сьогодні видовищність пронизує всі сфери життя — від політики, спорту та кінематографа до моди, циркового мистецтва, театру, хореографії та музики. Розвиток видовищної культури значною мірою стимулюється впровадженням новітніх технологій багатовимірного світу. Театралізоване видовище можна розглядати як культурну інновацію, яка виконує важливі соціокомунікативні функції та виступає провідним механізмом адаптації суспільства до динамічних змін природного та соціального середовища.

Ключовим аспектом нашого дослідження є аналіз технологічних трансформацій XXI століття, що відображають глобальні тенденції, детально розглянуті у кількох публікаціях журналіста-теоретика О. Сімончука, зокрема в його статті «Як сучасні технології змінюють мистецтво» []. Відомо, що внаслідок технічної революції докорінні зміни відбулися не лише у всіх сферах людської діяльності, а й особливо в культурі та мистецтві. Під впливом новітніх технологій у мистецькому середовищі сформувався феномен цифрового мистецтва. Цей новий вид творчості активно використовується митцями в сучасних шоу-програмах, оскільки його продуктивна й концептуальна база є нерозривно пов'язаною з цифровим середовищем. По-перше, нові художні засоби та інтерактивність відкривають

нові можливості для творчості. По-друге, це дає змогу глядачеві взаємодіяти з художником, стаючи своєрідним співавтором.

В українському мистецькому просторі привертають увагу певні погляди науковців, опубліковані у виданнях, що висвітлюють креативні індустрії, аудіовізуальні й сценічні сфери (зокрема, роботи З. І. Алфьорової та А. М. Алфьорова [1]), які аналізують новий «світогляд» та насиченість сфери розваг різноманітними формами мистецтва.

Таким чином, можна стверджувати, що новітні технології не лише кардинально впливають на розвиток художнього процесу, але й слугують джерелом багатоманітності сучасних форм і видів художньої практики.

Отже, в результаті дослідження теоретичних засад магістерської роботи, з'ясовано, що кількість наукових джерел, присвячених проблематиці інноваційних видовищних форм, є обмеженою. Більше того, важливо зазначити, що ця тема майже не представлена в академічній літературі. Відтак, для здійснення авторських аналізів були використані сучасні публіцистичні матеріали театральної преси, інтернет-ресурси, відеофайли та численні інтерв'ю.

1.2. Методи дослідження

Англійський філософ Френсіс Бекон наголошує на винятковому значенні наукового методу, порівнюючи його з ліхтарем, що освітлює шлях мандрівника в темряві, розглядаючи його як одну з найважливіших складових наукового пошуку. Якість наукового дослідження безпосередньо залежить від вибору методу і способу дії. Завдяки ефективному методу навіть особа, яка не відзначається великим талантом, може досягти значних результатів, тоді як за допомогою неправильного методу навіть геніальний дослідник може залишитися без точних результатів.

Метод можна визначити як спосіб пізнання та вивчення явищ природи і соціального життя. Це система прийомів та операцій, що сприяють

теоретичному або практичному освоєнню реальності, орієнтуючись на вирішення конкретної наукової проблеми. Метод є інструментом, за допомогою якого здійснюється досягнення основної мети науки — відкриття об'єктивних законів дійсності. За визначенням В. Шейка, метод — це «шлях до чого-небудь, спосіб діяльності суб'єкта в будь-якій формі», що повністю узгоджується з поглядами Г. Бірти та Ю. Бургу. Отже, основною функцією методу є забезпечення досягнення наукової мети дослідження.

Сучасна наука володіє широким спектром методів, що використовуються для вирішення специфічних науково-дослідних завдань, сприяють досягненню поставлених цілей та здатні значно поглибити й розширити розуміння досліджуваного феномену.

З огляду на обрану тематику, доцільно розглянути й пояснити методи, застосовані в рамках магістерської роботи, враховуючи специфіку вибраних підходів дослідження.

Магістерське дослідження ґрунтується на мистецтвознавчому підході, який орієнтується на вивчення обраної теми через призму аналізу театральної практики, залучаючи універсальний метод дослідження театального дійства. Це дозволяє детально розглянути використання новітніх технологій та інновацій, а також мистецьких симбіозів і театралізації. Раціональним є застосування культурологічного підходу, адже останнім часом він набуває все більшого значення, здобуваючи статус універсальної наукової методології. Також важливим є застосування театрознавчого підходу, який сприяє глибшому розкриттю аспектів досліджуваної проблеми та ефективному вирішенню поставлених завдань.

Термінологічний метод сприяє точному оперуванню поняттями та детальному аналізу досліджуваної теми. Цей метод дозволяє в межах магістерської роботи чітко визначити основні терміни дослідження та надати їм вичерпну характеристику.

Конструктивним є історико-генетичний метод, застосування якого в магістерській роботі дає змогу розкрити етапи розвитку інноваційних видовищних форм, вивчаючи їх еволюцію.

Генетичний метод дозволяє виявити причинно-наслідкові зв'язки, що визначають розвиток інноваційних видовищних форм в історичній перспективі.

Аксіологічний метод дає можливість проаналізувати якісні характеристики та специфіку інноваційних технологій, зокрема використання сучасних технічних засобів, які відображаються у візуальних прийомах і впливають на сприйняття сучасного глядача.

Метод аналізу, як один з основних загальнонаукових методів пізнання, дозволяє детально опрацювати матеріали, що стосуються всіх аспектів творчої діяльності митців, які створюють сучасні видовищні форми, забезпечуючи повне розкриття їхніх творчих підходів.

Метод порівняння, що полягає у виявленні подібностей або відмінностей між предметами та явищами реальності, застосовується для аналізу сучасних видовищних форм та широкого спектра використаних технологій, розглянутих як систему виразних засобів.

Метод інтерв'ю, як структурована форма обміну думками між учасниками за заздалегідь визначеним планом, дає можливість зібрати різнобічну інформацію про творчість митців. Це форма цілеспрямованої бесіди, в якій дослідник ставить питання респонденту, сприяючи таким чином глибшому вивченню предмета.

Метод спостереження, що передбачає безпосереднє фіксування подій свідком, є надзвичайно ефективним у контексті цього дослідження. Автор спирався на аналіз Інтернет-ресурсів, що висвітлюють вибрану тему, з метою здійснення детального поліаспектного аналізу інноваційності сучасних видовищних форм. Наукове спостереження, яке передбачає чітке формулювання завдань, конкретність дослідницької мети та систематичність

у її досягненні, дозволяє не лише збирати факти, а й формулювати узагальнення.

Біографічний метод передбачає вивчення подій через свідчення очевидців. Його застосування можливе за умови, що зібрані дані будуть комплексними і охоплювати широкий спектр аспектів. Існують три основні напрямки біографічних досліджень: аналіз соціальних механізмів, що регулюють життєвий шлях індивіда, вивчення соціальної детермінованості долі окремої особи; реконструкція соціального досвіду та його смислових структур, зокрема колективної історичної свідомості та субкультурних стильових форм. Цей метод дає змогу глибше проаналізувати динаміку змін у світосприйнятті сучасних митців і процес їхнього творчого становлення. Біографічний метод є важливою складовою дослідницької роботи над магістерською роботою.

Окрім того, важливими є й взаємопов'язані методи, серед яких: аналітичний метод — для вивчення наукової літератури за темою дослідження; метод термінологічного аналізу — для визначення основних понять роботи; методи мистецтвознавчого аналізу — для дослідження художніх творів, результатів творчої діяльності, а також для вивчення актуального досвіду майстрів інсталяції та відеоарту; дескриптивний метод — для аналізу специфічних аспектів в контексті сучасних європейських сценічних форм; контент-аналіз — для огляду критичних, публіцистичних і відеоматеріалів, зокрема інтернет-ресурсів, як у контексті сценічних втілень творчості в області відеоарту та інсталяцій, так і для дослідження авторського мистецького мислення та ціннісних орієнтацій в рамках динаміки сучасного сценічного мистецтва. Метод аналізу та теоретичного узагальнення є необхідним для підведення підсумків дослідження.

Застосовані методи дослідження дають змогу повноцінно розкрити тему магістерської роботи та здійснити детальний аналіз інноваційних видовищних форм у контексті їхнього впливу на розвиток сучасного мистецького процесу.

1.3. Визначення основних понять дослідження

Розглянемо понятійний апарат нашого дослідження, який являє собою інтеграцію основних термінів і визначень. Згідно з С. Гордєєвим та С. Шумаковою, у роботі "Кваліфікаційна робота: методичні вказівки до оформлення й захисту", термін "поняття" розуміється як узагальнене вираження думки, що відображає суттєві та необхідні ознаки предметів і явищ, а також їхні взаємозв'язки. Поняття, яке входить до наукового обігу, позначається через одне або кілька слів — терміни. Поняття й терміни зазвичай відображають процеси наукового дослідження, фіксуючи досягнуті результати. Важливо зазначити, що поняття, якими оперує автор, глибоко пов'язані з конкретним контекстом дослідження.

Особливість понятійного апарату цього магістерського дослідження полягає в тому, що наукова робота перебуває на межі кількох дисциплін, що зумовлює залежність використаних термінів, зокрема «видовище» та «інноваційні видовищні форми», від контексту їхнього застосування. Ці поняття безпосередньо пов'язані з інтеграцією культурології та мистецтвознавства, що буде різнобічно розкрито у процесі викладу матеріалів дослідження.

Сучасні технології все глибше впливають на всі аспекти суспільного життя, зокрема на його культурно-історичний розвиток, радикально змінюючи та переосмислюючи культурно-мистецьку сферу. Як результат потужного розвитку креативних індустрій, які орієнтуються на залучення та емоційне зацікавлення реципієнта через інтенсивні переживання й виразну видовищність, спостерігається синтез мистецтва, науки, новітніх технологій, інженерії, музики, живопису, архітектури та історії, що відображає сучасний бум видовищності.

У контексті дослідження мистецтва XXI століття набувають популярності теми, що стосуються новітніх форм мистецтва, зокрема

видовищних, які є предметом нашої уваги у ракурсі сьогоденних трансформацій. Необхідно підкреслити, що досліджуване нами поле сучасних інноваційних видовищних форм у контексті їхнього впливу на розвиток мистецького процесу залишає ще чимало нерозкритих аспектів.

Наукові статті, що охоплюють сферу культурології та мистецтвознавства, монографії, автореферати дисертацій, а також науково-популярні публікації, що досліджують проблеми видовищної культури, складають основу нашого науково-теоретичного та документального апарату, який застосовується для аналізу та визначення значення інноваційних видовищних форм. Водночас важливо зазначити, що в науковій літературі це поняття не отримало чіткої дефініції, а визначення видовищних форм залишається значною мірою суперечливим та недостатньо розробленим.

Згідно з визначенням К. Станіславської, видовищем є зримий об'єкт або дія, що привертає увагу реципієнта з метою зосередженого споглядання та духовної взаємодії. Відповідно, видовищність розглядається як характерна властивість творчої діяльності, втіленої через ряд експресивних прийомів, що спричиняє залучення глядача до процесу сприйняття дійства в різних формах.

У мистецькій сфері, коли мова йде про видовищність, постає поняття мистецько-видовищної форми — художньої структури, яка поєднує систему мистецьких виражальних засобів із зовнішнім видовищним проявом.

Загалом, серед характерних ознак та функцій видовища можна виокремити такі як дієвість, колективність, публічність, масовість, змагально-ігровий контекст, регулювання соціальної поведінки, комунікативність і компенсаторність.

У межах мистецького видовища додаються такі складові, як експресивність, синтетичність, ігровий елемент, умовність, орієнтація на глядача, інтимізація, а також співучасть і співтворчість із ним.

Щодо інноваційного розвитку мистецького процесу, то важливими соціокультурними передумовами його динамічного розвитку є радикальні

зміни в самій культурі, викликані всеосяжним впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій, які суттєво трансформували традиційні форми мистецтва та творчої діяльності. Значних змін зазнав сучасний соціокультурний простір унаслідок масового виробництва та поширення технічно створених візуальних образів, які продукуються медіа-технологіями в величезних обсягах. Це дає підстави для науковців говорити про іконічний (за Г. Бьомом) або пікторіальний (за В. Мітчелом) поворот у культурі, початок якого можна віднести до появи фотографії, а подальший розвиток — до бурхливого прогресу кінематографії та телебачення, які базуються на синтезі аудіальних та візуальних технологій. Результатом цього синтезу є феномен аудіовізуальності.

Ми поділяємо думку дослідників, які вважають, що швидкий прогрес аудіовізуальних технологій у сучасному світі породжує нові форми медіареальності, які виступають потужним каталізатором глобальних змін у мистецькому процесі. Як зазначає Н. Літінська, «кожен новий тип аудіовізуальності інтегрує можливості попереднього, посилюючи інформаційну насиченість і швидкість передачі даних, що, в свою чергу, робить її комунікаційною системою вищого рівня. Цей процес вимагає змін не лише в самій людині, зокрема, для ефективного засвоєння постійно зростаючого потоку інформації, але й у здатності адаптуватися до умов сучасного складно організованого світу. Таким чином, безпрецедентний зріст впливу аудіовізуальності та її різноманітних форм став невід'ємною характеристикою глобального мистецького процесу». [URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/92580/43-Litinskaya.pdf,c.170>].

Інноваційний розвиток мистецького процесу ми трактуємо як явище, що має певні передумови, схожі на концепцію гегелівської спадкоємності в мистецтві, де розвиток визначається зв'язками між історичними етапами і є не локальним, а глобальним і загальнокультурним явищем. Такий підхід є релевантним для нашого дослідження, оскільки мистецький процес

розвивається нелінійно, а еволюцію можна простежити через впровадження інноваційних компонентів, рухаючись від загального до більш детального аналізу.

Сучасна наука визначає нову візуальність як «культурну проблему», що полягає в зміні одного культурного циклу іншим (при руйнуванні однієї культурної системи миттєво виникає нова, яка включає альтернативні художні цінності). У межах нашого дослідження ми розглядаємо інноваційний розвиток мистецького процесу як поступовий, що триває протягом значного періоду часу, доки не досягне свого остаточного формування. В цьому контексті ми не ставимо питання про заміну або знищення таких жанрів, як скульптура чи живопис, а зосереджуємо увагу на тому, як художні інновації адаптуються та трансформуються у видовищній культурі, де вони набувають нових форм і функцій.

Висновки до розділу 1

1. Встановлено, що згідно з аналізом теоретичних основ магістерського дослідження, новітні технології не лише значно впливають на розвиток художнього процесу, а й виступають джерелом багатоманіття сучасних форм та видів художньої практики.

2. Виявлено, що кількість наукових джерел, які охоплюють проблематику інноваційних видовищних форм, є обмеженою. Більше того, варто підкреслити, що ця тема майже не отримала належного висвітлення в академічних працях. Тому для авторських аналізів використовувались сучасні публіцистичні джерела, театральні журнали, інтернет-ресурси, відеоматеріали та численні інтерв'ю.

3. Формулюється визначення видовища як зримої форми (об'єкта або події), на якій зосереджена увага суб'єкта-реципієнта з метою глибокого споглядання та духовної взаємодії. Видовищність трактуватиметься як ключова характеристика творчо-діяльнісного акту, що виражається через

низку експресивних прийомів і залучає глядача (у тій чи іншій мірі) до участі в дійстві. У мистецькому контексті видовищність проявляється у мистецько-видовищній формі – художній структурі, що інтегрує систему виразних мистецьких засобів із зовнішнім видовищним проявом.

Основними ознаками видовища є дієвість, колективність, публічність, масовість, змагально-ігровий контекст, регулювання соціальної поведінки, комунікація та компенсаторність. У межах мистецького видовища додаються експресивність, синтетичність, ігровий елемент, умовність, орієнтація на глядача, інтимізація, співучасть та співтворчість глядача.

РОЗДІЛ 2

ВИДОВИЩЕ ЯК КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ ФЕНОМЕН

2.1. Видовище у всесвітньому мистецтві крізь призму еволюційного поступу

Початок ХХ століття ознаменувався різноманіттям нових напрямів у візуальному мистецтві, що стало можливим завдяки технічній революції, котра докорінно змінила сприйняття реальності, а також виникненню фотографії — медіуму, що звільнив художників від потреби документувати дійсність і надав можливість зосередитись на експериментах у живописі та графіці. Водночас варто зазначити, що виник інтерес до інтеграції мистецтва безпосередньо в реальне життєве середовище, де художній твір взаємодіє з простором та глядачем, руйнуючи традиційні кордони, притаманні спогляданню класичних мистецьких форм. Це спричинило пошук нових

засобів виразності, що не завжди відповідають традиційним уявленням про мистецтво.

Сьогодні гуманітарні науки приходять до розуміння, що «книжкова культура», яка протягом кількох століть виконувала функцію артикуляції та передачі основних людських цінностей і досягнень, поступово трансформується у «культуру візуальну».

Розвиток технологій відкриває нові горизонти для мистецтва, стимулюючи необхідність переосмислення традиційних методів створення художніх образів і мобілізуючи творчі ресурси для роботи в нових напрямках. Цей процес супроводжується рефлексією над місцем людини у світі та переглядом усталених цінностей, що створює передумови для формування і закріплення в культурі інноваційних видовищних форм.

Сучасна людина все більше стає глядачем, що перебуває в середовищі постійної візуалізації. Видовище на сьогоднішній день функціонує не лише як засіб розваги, але й як інструмент навчання, контролю, поширення інформації та організації соціального життя.

Нові видовищні форми супроводжують людину протягом усього її існування, а здатність бути глядачем активно підтримується сучасною розважальною індустрією. Це, у свою чергу, породжує необхідність змінювати функціональні властивості предметів — наділяючи їм нові смисли і якості, перетворюючи їх на об'єкти мистецтва, що активно інтегрують видовищність у свої структури (об'єкти, просторові композиції, що постійно розширюються в просторі та часі).

Сучасне життя пронизане видовищем, яке активно формують засоби масової інформації. Нас постійно спонукають зайняти позицію глядача, адже структура видовища здатна відображати наші бажання, страхи та пристрасті, нашу історію, проте на новому рівні, у загальному контексті. Це питання, які завжди актуальні, оскільки вони безпосередньо стосуються сутності людського існування в світі. Видовища неодноразово повертають нас до цих тем, однак особливим чином, дозволяючи глибше зрозуміти їх суть.

Глядацькі переживання важко піддаються чіткому аналізу, оскільки їх природа чинить опір строгому розбору. Одним з основних ефектів видовища є вимога урочистості та певної таємничості у його відтворенні. Згідно з поняттями І. Канта, можна говорити про це як про переживання піднесеного, адже в моменти піднесеного виникає відчуття переваги над буденними турботами життя. Важливим інструментом у розкритті сутності видовища, як виняткової події, є ідея, яка в символічному образі наближає душу людини до чогось вищого та надійнішого, ніж звичайне існування. Окрім того, видовища акцентують увагу на переживанні прекрасного та піднесеного, що виокремлює зв'язок між чуттєвими та когнітивними сферами пізнання. У таких ситуаціях суб'єкт отримує можливість споглядати ідею через чуттєвий образ, одночасно відчуваючи «підвищення» в своєму відчутті життя, особливо при переживанні прекрасного і піднесеного.

З іншого боку, глядачеві властиві емоції іншого характеру, зокрема прагнення до потрясінь. Умови для виникнення піднесених почуттів передбачають можливість погляду на незвичайне явище з певної відстані, займаючи позицію спостерігача, відокремленого від цієї реальності, але водночас емоційно залученого в неї. У такій ситуації пізнавальні можливості суб'єкта активізуються в процесі гри, що ставить важливу проблему уявлення ідей через чуттєві образи, втілені у символах.

Залучені видовищним мистецтвом як особливим світом, в людині пробуджуються етичні й естетичні аспекти, а також глибокі психологічні переживання суб'єкта. Нові видовищні форми черпають натхнення та висвітлюють значення людського існування через призму особливого творчого та плідного світогляду, який стає джерелом, з якого мистецтво черпає свою життєву силу та правду. Спроби зовнішньо наділити систему видовищних форм осмисленням, а іноді й духовністю, обумовлені актуальними викликами сучасності.

На сьогодні стає очевидним, що світ видовищ є надзвичайно різноманітним і не обмежується лише художніми формами, які складають лише частину цієї сфери. Видовищний простір виходить за межі мистецтва, охоплюючи й немистецькі складові. Як важко провести чітку межу між театральним і нетеатральним, на що неодноразово звертали увагу дослідники, так само складно визначити розмежування між видовищним і невидовищним — це стосується не тільки світу видовищ, а й самого соціуму.

Структурні характеристики видовищних форм зумовлені нестабільними ознаками не тільки самого видовища, але й культури загалом. Чим виразніше проявляються ознаки змінності, тим більш очевидною стає домінуюча роль видовищних форм у сучасному культурному процесі.

Отже, останнє століття можна розглядати як період "вибуху" видовищності, що позначився на підвищенні розважальної функції художньої культури, яка, у свою чергу, стала каталізатором впровадження технологічних інновацій у сферу видовищ. Це призвело до якісних змін у самому світі видовищного мистецтва. Сьогодні видовищність являє собою беззаперечну основоположну складову культури сучасності.

2.2. Видовищність в мистецькому процесі сучасності

У контексті загальної світової художньої тенденції, спрямованої на інтеграцію всепоглинаючої видовищності, сучасні технології, такі як віртуалізація, 3D-проєктування, відеопроєкції, об'ємні декорації та голографічні проєкти, забезпечують платформу для творчих експериментів та інновацій у створенні унікальних культурних феноменів. Прикладом цього є вітчизняні масштабні видовищні проєкти, такі як «Дім таємничих пригод» (мультимедійне мультижанрове шоу, 2017), «Вартові мрій» (театралізований хореографічний спектакль, 2015), «Барон Мюнхгаузен» (хореографічне 3D-шоу, 2010), постановки яких належать К. Томільченку; інтерактивні вистави-променади імерсійного театру, зокрема «Час» (режисерка – П.

Бараніченко); а також інноваційні проєкти «Клас. Акт» (художній керівник – В. Жила) та інші.

Специфіка сучасних видовищних форм полягає в їх здатності створювати емоційну атмосферу, що дозволяє розглядати форму і зміст як взаємопов'язані та взаємодоповнюючі елементи. Такий підхід до розуміння мистецької практики виступає як творчий ривок, що сприяє трансформації традиційних уявлень про мистецтво, рухаючи його в напрямку нових форм і концепцій.

Сучасна видовищна культура невід'ємно інтегрована з емоційним виміром сучасної людини, адже видовищні образи перетворюються на органічний елемент її переживань і почуттів, що стає звичним аспектом повсякденного життя, де кожна подія стає жвавою емоційною реальністю. У цьому контексті, сучасні видовищні форми виступають як визначальний чинник формування загального уявлення про культуру. Цей феномен можна пояснити акцентом на задоволення потреби в емоційному враженні, прагненні до інтенсивного емоційного контакту та вживанні «сильнодійних» прийомів, що націлені на виклик яскравих емоцій. Видовищність, таким чином, досягається через активізацію емоційного фону, при цьому часто зневажаються інші функціональні вимоги та потреби сприймача.

Сьогодні видовищність виявляє життя як «гру», де домінують виразні емоційні переживання. З культурно-семіотичної точки зору, видовищний образ стає кодом, який збуджує культурну свідомість глядача, створюючи взаємозв'язок між твором і історико-культурним контекстом. Однак надмірна емоційність та психологізація видовищного продукту здатні дестабілізувати цей код, нівелюючи глибинні смисли культури, які є її вічною основою. Така трансформація є результатом розпаду класичних традицій у мистецтві та культурі і свідчить про прагнення маніпулювати масовою свідомістю. В емоціях і символах цього виду видовища можна вбачати прояв «загального» культурного враження, що знецінює індивідуальні та специфічні сенси.

Особливу значущість поняттю видовища як «спектаклю» надав Гі Дебор у своєму творі «Суспільство спектаклю», де він трактує видовища як економічний механізм, який є центральним продуктом сучасного суспільного виробництва. Дебор стверджує, що «видовище, спектакль» стає невід'ємною частиною оформлення численних «об'єктів-образів», які визначають сучасну соціальну реальність. Він підкреслює абсолютну автономію образу в контексті споживацької культури, коли товаризація всіх аспектів людського існування призводить до глибокого «відчуження» глядача та маніпулювання його сприйняттям, адже «світ замінюється образами панівної економіки».

Аналіз сучасного життя через критику Гі Дебора щодо концепції «суспільства спектаклю» демонструє дві основні тенденції. З одного боку, це комерціалізація культури, суспільства та художніх образів, а з іншого — посилення видовищності візуальної культури в електронному середовищі, що активно інтегрується у повсякденне життя. Таким чином, видовищність стає не лише результатом економічних процесів, але й важливою характеристикою сучасного життєвого контексту.

Теоретичні розробки в області театру зазнали значних змін, особливо щодо розуміння театральності, яка трактувалася як гра, свобода та творчість, у протиставленні до життєвості, що асоціюється з передражнюванням і залежністю. У цьому контексті видовищні форми розглядаються як вираз театральності в межах людської культури. Життя, здається, розгортається в рамках нескінченного видовища, яке, однак, повинно бути менш життєвим і більш театральним, щоб надихати та захоплювати.

Театральність у видовищних формах виявляється через взаємодію елементів високого та низького мистецтва, що зумовлює їх умисне позування. У концепції «життє-видовища» фізично та віртуально відбувається взаємодія знаків та символів, створюючи спеціальну знакову систему. У цьому життєвому видовищі спостерігається цілеспрямоване комбінування різноманітних виразних засобів та сценічних конструкцій. Театральність, таким чином, розуміється як постійна свідомість присутності глядача, що

приводить до утворення штучного життєвого середовища, яке сприймається через призму шоу-форм, властивих цифровій та ігровій культурами.

Крістін Боайе аналізує видовищність через призму комерціалізації та індустрії розваг, вбачаючи в концепції «спектаклю» Гі Дебора не просто соціокультурний феномен, а капітал, який перетворюється на зображення. Вона підкреслює, що естетика комерційної реклами здійснює потужний візуальний вплив на форму та структуру видовища. Боайе встановлює взаємозв'язок між цими «комерційними естетичними пошуками» та видовищністю, акцентуючи увагу на нових виразних засобах шоку, які активно застосовуються для маніпуляції сприйняттям.

Водночас, у своїх дослідженнях В. Іщенко розглядає театральність як складову споживчого суспільства, вбачаючи її як «сучасну форму економічного та політичного устрою, основна функція якого — знаково-естетична». У цій критичній інтерпретації видовищність викликає у глядача емоційне задоволення, створюючи відчуття святковості та магічності через процес споживання. Іщенко також зазначає, що сучасний театральний простір володіє «властивостями, що нагадують сакральні», підкреслюючи його трансформацію в об'єкт споживання, який прагне досягнути глибинних емоційних переживань.

Отже, на підсумковому етапі можна зауважити різницю між розумінням видовища як явища в контексті театального мистецтва. З одного боку, видовищна форма театального вираження зберігає класичне трактування театру як вищої мистецької практики. З іншого боку, видовищність перетворюється на конструкцію, в якій з'являється «штучність середовища», що базується на принципах економічного устрою споживчого суспільства.

Варто зазначити, що прагнення задовольнити потреби глядачів у яскравих емоційних переживаннях створює нове сприйняття життя, яке вже не обмежується традиційними культурними нормами. Таким чином, нині спостерігається формування нового ставлення до видовищних форм, які сприймаються як нове мистецтво, що переосмислює класичні принципи

видовищності. Одними з найяскравіших проявів цього процесу є видовищні форми сучасної індустрії розваг, які ініціюють зміни в контексті видовищного мистецтва, відкриваючи нові горизонти для інновацій у техніці та технологіях сучасного суспільства.

Отже, в даний час формується основа для виникнення та закріплення в культурі нових видовищних форм, що часто позначаються як «інноваційні», у яких структурні характеристики видовищних параметрів зумовлені нестабільними ознаками та постійним технологічним впливом, що постійно змінює та удосконалює їх, так само як і культуру в цілому. Чим виразніше проявляються ознаки змін, тим помітнішою стає домінуюча роль видовищних форм в останні роки.

Мистецькі взаємозв'язки між різними видами мистецтв, безмежний синтез художнього та технологічного, складають основні параметри майбутнього розвитку інноваційних видовищних форм.

Висновки до розділу 2

1. З'ясовано, що сучасна гуманітарна наука починає усвідомлювати перехід від «книжкової культури», яка з XVII століття виконувала роль артикуляції та трансляції основних людських цінностей і досягнень, до нової «візуальної культури».

2. Наголошено, що сучасна людина здебільшого є спостерігачем, який існує в умовах візуальної реальності. Сьогодні видовища виступають не лише як форма розваги та відволікання, але й як інструмент навчання, контролю, поширення інформації та організації соціального життя.

3. Визначено, що технічний прогрес відкриває нові горизонти для мистецтва, де сучасні технології змушують переосмислювати традиційні методи створення художніх образів, сприяючи їх розвитку в нових напрямках. Цей процес супроводжується глибокими змінами в самовизначенні людини та її розумінні свого місця у світі, що передбачає перегляд усталених цінностей.

4. Підкреслено, що останнє століття стало періодом справжнього «вибуху» видовищності, коли зростаюча роль розважальної функції художньої культури спричинила проникнення технологічних інновацій у сферу видовищ, що на якісному рівні змінюють природу видовищного мистецтва. Видовищність сьогодні без перебільшення є основою культури нашої епохи.

5. Встановлено, що на сьогодні видовищна культура та емоційний світ сучасної людини є невід'ємними – видовищні образи органічно вплітаються в емоційну сферу людини, стаючи природною частиною її повсякденного досвіду, де події та переживання завжди живі. Відповідно, суть сучасних видовищних форм дозволяє стверджувати, що видовище нині формує концепцію культури як такої. Це пояснюється прагненням задовольнити потребу в емоційних враженнях, встановленні емоційного контакту, а також спрямованістю на використання «сильнодійних» методів і «надмірної емоційності». Видовищність досягається через активацію емоційного фону. Отже, видовищні форми націлені на виклик інтенсивних емоційних реакцій, часто нехтуючи іншими функціями та вимогами аудиторії.

6. Сформульовано, що в даний час виникають передумови для появи і закріплення в культурі нових видовищних форм, які часто описують як «інноваційні», структурні характеристики яких визначаються нестабільністю елементів і постійним технологічним впливом, що сприяє їх безперервному перетворенню та вдосконаленню, як і культурі в цілому. Чим яскравіше проявляються ознаки змінності, тим помітнішою стає роль видовищних форм у сучасній культурі.

Художні взаємозв'язки між різними видами мистецтв, які здійснюються через безперервний процес синтезу художніх та технологічних елементів, стають основою для формування нових художніх параметрів у контексті розвитку інноваційних видовищних форм. Цей синтез не лише поєднує традиційні мистецькі практики, але й інтегрує сучасні технологічні досягнення, що створює нові можливості для вираження та сприйняття

художніх образів. Сучасні видовищні форми, що виникають на межі цих двох сфер, відкривають нові горизонти для культури та мистецтва, адже технології дозволяють значно розширити межі творчості, інтегруючи в себе новітні методи створення і передачі емоційних та естетичних впливів. Відтак, саме цей постійний взаємодіючий процес між мистецькими і технологічними інноваціями формує основні параметри для майбутнього розвитку видовищних форм, які, за визначенням, стають все більш інтерактивними та динамічними. Відзначимо, що цей перехід до нових форм вираження та сприйняття мистецтва вимагає від сучасного глядача нової культурної готовності, здатності сприймати мультимедійні й технологічно модифіковані твори, що поєднують в собі художнє бачення та технічні досягнення.

РОЗДІЛ 3

ВИДОВИЩНІ ФОРМИ В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРИ СЬОГОДЕННЯ

3.1. Співаючі фонтани як елемент сучасного мистецького простору та вуличні світлові інсталяції як інноваційна форма сучасного мистецтва

У сучасному світі технологічного прогресу та інтеграції різних форм мистецтва концепція "співаючих фонтанів" набуває значної популярності, стаючи виразним символом синтезу архітектури, музики та інженерних рішень. Співаючі фонтани є унікальними інсталяціями, що поєднують у собі елементи скульптурного дизайну, складних водних систем і музичної композиції. Ці інноваційні арт-об'єкти спрямовані на створення інтерактивного мультисенсорного досвіду для глядача, що активізує різні аспекти людського сприйняття.

Феномен співаючих фонтанів ґрунтується на тісному поєднанні архітектурних форм і музичних елементів. Основний конструктивний

елемент фонтану — це водяні струмені, які керуються за допомогою спеціальних інженерних систем та програмного забезпечення, що забезпечує їх синхронізацію з музичним супроводом. Така система дозволяє створити ефект, коли водні потоки стають динамічною "танцюючою" складовою композиції, реагуючи на ритм, темп і тональність музики.

З точки зору архітектури, співаючі фонтани є результатом складного проєктування, що враховує як естетичні, так і технічні аспекти. Інженерні рішення, які стоять за функціонуванням фонтанів, передбачають використання систем насосів високого тиску, що дозволяють керувати висотою і напрямом струменів води, а також складні світлові системи, що підсилюють візуальний ефект. Скульптурні елементи фонтану не лише забезпечують архітектурну основу, але й виконують роль структур, що візуально і просторово взаємодіють із водяними потоками, підкреслюючи динаміку музичного супроводу.

Сучасні співаючі фонтани використовують передові технології, які дозволяють досягати високого рівня інтерактивності та варіативності виконання. Серед них варто відзначити комп'ютерне управління водяними струменями, використання світлодіодних підсвіток та синхронізацію з музичними композиціями різних жанрів. Кожен виступ фонтану є унікальним завдяки можливості створювати індивідуальні програми, що змінюються залежно від музичного матеріалу.

Застосування інноваційних технологій дозволяє також враховувати екологічні аспекти: сучасні фонтани споживають мінімальну кількість води за рахунок циркуляції системи та ефективного перерозподілу ресурсу. Інтеграція світлових елементів на базі енергоощадних технологій підвищує екологічну ефективність, що є важливим фактором у розробці сучасних архітектурних об'єктів.

Одним із найяскравіших прикладів співаючих фонтанів є комплекс фонтанів Белладжо в Лас-Вегасі (США). Цей архітектурно-музичний ансамбль став візитною карткою міста, привертаючи щодня тисячі туристів.

Водяні струмені, що піднімаються на висоту понад 140 метрів, синхронізовані з музикою класичних та сучасних композиторів, створюють неймовірне шоу, яке заворожує глядачів і підкреслює симбіоз музики, води та світла.

Ще одним видатним прикладом є Дубайський фонтан, розташований у центрі міста поруч із хмарочосом Бурдж-Халіфа. Цей фонтан є найбільшим у світі, охоплюючи площу понад 12 гектарів. Високотехнологічна система керування водяними струменями дозволяє їм досягати висоти до 150 метрів, а синхронізація з музикою та світлом створює видовищну атмосферу. Дубайський фонтан став не лише архітектурною пам'яткою, а й символом технічного прогресу, що інтегрує традиції та сучасні технології.

У висновку можна зазначити, що роль співаючих фонтанів, видовища як такого, дуже значуща. Співаючі фонтани представляють собою один із найяскравіших прикладів синтезу технологій та мистецтва у сучасному суспільстві. Вони демонструють, як інноваційні рішення в архітектурі та інженерії можуть взаємодіяти з музикою та світлом, створюючи нові форми мистецького вираження. Крім естетичної та розважальної функцій, співаючі фонтани виконують важливу роль у розвитку урбаністичного середовища, стимулюючи туристичний інтерес і сприяючи формуванню культурного іміджу міста.

Таким чином, співаючі фонтани є не просто видовищними об'єктами, а справжніми символами техніко-мистецького прогресу, що відкривають нові горизонти для творчих експериментів і водночас збагачують культурний ландшафт сучасного суспільства.

Щодо вуличних світлових інсталяцій, це видовище є одним з найбільш динамічних форм сучасного мистецтва, що поєднує в собі нові технології, урбаністичні простори та культурні наративи. Ці інсталяції інтегрують світлові ефекти з архітектурними елементами міського середовища, створюючи захоплюючі візуальні досвіди, які активно взаємодіють з глядачами і змінюють їхні уявлення про простір і мистецтво. Світлові

інсталяції стали не тільки інструментом естетичного вираження, але й потужним засобом комунікації, що здатний звертати увагу на соціальні, культурні та екологічні проблеми.

Однією з ключових особливостей вуличних світлових інсталяцій є їх здатність впливати на сприйняття міського простору. Інсталяції, розташовані у громадських місцях, перетворюють звичні для жителів архітектурні форми та публічні простори у інтерактивні художні майданчики. Світло, яке є основним інструментом у цих інсталяціях, дозволяє художникам формувати нові просторові композиції, додаючи динаміки та виразності навіть найпростішим архітектурним об'єктам.

Такі інсталяції мають можливість створювати тимчасові альтернативні реальності, де звичайні міські пейзажі набувають нових значень завдяки світловим проєкціям, інтерактивним ефектам і зміні кольору. Вони підкреслюють зв'язок між технологіями та мистецтвом, демонструючи, як технологічні досягнення можуть слугувати засобом для розширення художніх кордонів.

Однією з важливих характеристик вуличних світлових інсталяцій є їхній інтерактивний характер, що активно залучає глядачів до мистецького процесу. Традиційне мистецтво часто передбачає пасивне сприйняття твору, тоді як світлові інсталяції пропонують інший підхід — вони створені для взаємодії з публікою. Люди не лише спостерігають за інсталяціями, а й часто стають безпосередніми учасниками, змінюючи або доповнюючи твір своїми діями.

Такі форми мистецтва часто використовують датчики руху, звуку або інші технології, які дозволяють інсталяціям реагувати на присутність людей, роблячи кожну взаємодію унікальною. Це створює глибший рівень взаємодії, де кожен глядач може індивідуально вплинути на естетику та форму твору.

Світлові інсталяції також виступають важливим інструментом у вирішенні культурних і соціальних питань. Багато митців використовують вуличні інсталяції для того, щоб привернути увагу до проблем екології,

урбанізації, соціальної нерівності та інших актуальних викликів сучасності. Завдяки відкритій природі вуличних інсталяцій, ці питання виносяться на публічний огляд і стають доступними для широкого кола глядачів, що сприяє підвищенню обізнаності та формуванню соціальної дискусії.

Наприклад, проекти, що підкреслюють вплив світлового забруднення на довкілля або звертають увагу на важливість збереження енергоресурсів, є актуальними у контексті сучасних екологічних проблем. Інші інсталяції можуть наголошувати на питаннях ідентичності, прав людини або історичної пам'яті, використовуючи світло як символ змін, надії чи інновацій.

Створення світлових інсталяцій вимагає не лише художнього бачення, але й глибокого технічного знання. Використання новітніх технологій, таких як світлодіодні системи, лазерні проєкції, інтерактивні сенсори та програмовані системи освітлення, відкриває нові можливості для митців. Ці технології дозволяють працювати з великомасштабними просторами, створювати складні динамічні візуальні ефекти та взаємодіяти з глядачами на новому рівні.

Один із прикладів інноваційної технічної реалізації — інсталяція «Шлях вітрів» у місті Віндсор, Канада, створена художником Сондо Книйн. Металеві кола, які є частиною інсталяції, реагують на рух повітря і створюють звукові ефекти, що доповнюються світловими проєкціями. Цей проєкт не лише підкреслює взаємодію людини з природою, але й показує, як за допомогою інноваційних технологій можна створити багатофункціональні мистецькі об'єкти.

Аналіз вуличних світлових інсталяцій дозволяє зробити висновок, що вони є важливим фактором розвитку сучасного мистецтва. Вони сприяють не лише естетичному оновленню урбаністичного середовища, але й відкривають нові форми для культурної взаємодії. Ці інсталяції впливають на розвиток публічного мистецтва, стимулюють творчий потенціал митців і надають можливості для інноваційного мислення.

Крім того, вони сприяють формуванню нових способів сприйняття простору та взаємодії з ним, що має значення не лише для мистецької, але й для соціальної сфери. Глядачі, які стикаються зі світловими інсталяціями, отримують можливість не тільки оцінити їх естетичні властивості, але й розмірковувати над складними соціальними та культурними питаннями, що стоять за ними.

Отже, вуличні світлові інсталяції є однією з найперспективніших форм сучасного видовищного мистецтва, що розвивається на стику технологій, урбаністики та соціальних ідей. Вони не лише змінюють спосіб сприйняття простору, але й відкривають нові можливості для діалогу між митцями і суспільством. Технічні інновації та креативні рішення роблять світлові інсталяції важливим елементом сучасного публічного мистецтва, що впливає на культурний розвиток суспільства та змінює підходи до архітектури, мистецтва та соціальної комунікації.

Світлові інсталяції стають потужним засобом, що дозволяє людям переосмислити простір, час і власне місце в ньому, роблячи мистецтво більш доступним і впливовим у суспільстві.

3.2. Шоу «La Perle» у Дубаї, європейські мультимедійні фестивалі світла, віртуальні видовища, голографічні та цифрові шоу (VR/AR мистецтво) та світові шоу світла, феєрверків, вогню як яскравий приклад видовищних форм в інноваційному просторі

Шоу «La Perle», відкрите у 2017 році в Дубаї, є важливим прикладом розвитку сучасного видовищного мистецтва, яке базується на інтеграції новітніх технологій, архітектурних рішень та творчих підходів до сценічного процесу. Це шоу, створене під керівництвом відомого режисера Франко Драгоні, знаного своїми роботами для Cirque du Soleil, стало унікальним зразком нового формату сценічних вистав. Власне, «La Perle» представляє собою складну синтезу театральної постановки, циркового мистецтва та

технологічних новацій, що у поєднанні з водними елементами створює вражаюче естетичне і сенсорне занурення глядача у театральну дію.

Одним із центральних аспектів унікальності шоу «La Perle» є використання спеціально створеної водної арени, яка розширює межі традиційного театального простору і перетворює виставу на мультисенсорне дійство. Водна сцена дозволяє акторам взаємодіяти не лише з традиційними сценічними елементами, а й з водою, що є важливою складовою як символічної, так і технічної структури шоу. Використання водних ефектів додає не тільки візуальної динаміки, але й підсилює атмосферність шоу, сприяючи створенню інтерактивного зв'язку між акторами і аудиторією.

Спеціалізована сцена, яка може перетворюватися завдяки інтеграції води, відкриває нові можливості для сценічного дизайну та перформативної дії. Це перетворює «La Perle» на інноваційний мистецький продукт, який виходить за рамки традиційних театральних форм. Вода як основний компонент простору функціонує не лише як декоративний елемент, але як активний учасник вистави, що стає частиною драматичної композиції. Такий підхід до простору сценічної дії дозволяє значно розширити концептуальні рамки постановки, інтегруючи природні елементи як ключову частину мистецької архітекτονіки.

Іншою важливою характеристикою шоу «La Perle» є застосування новітніх технологій у створенні візуальних і аудіовізуальних ефектів, які суттєво трансформують спосіб сприйняття театальної дії. Сучасні системи освітлення, лазерних проєкцій, а також інтеграція високоточних механічних конструкцій дозволяють створювати динамічні сцени, де кожен елемент контролюється з максимальною точністю. Це дозволяє досягти ефекту "живого простору", в якому сцена буквально адаптується до дії акторів, підтримуючи сюжет і посилюючи емоційний резонанс у глядачів.

Одним із найбільш інтригуючих аспектів шоу є використання сучасних роботизованих систем для управління сценічними декораціями та рухомими елементами, що забезпечує плавний перехід між сценами та акцентує на

важливих драматичних моментах. Технологічні інновації дозволяють поєднувати театральну ілюзію з реалістичними ефектами, створюючи незвичайні просторові рішення. Наприклад, у рамках шоу використовуються складні механізми, які дозволяють акторам виконувати високоточні акробатичні трюки у водному середовищі, що підкреслює унікальність цього видовищного формату.

Ще одним важливим елементом шоу «La Perle» є його мультикультурна складова. Вистава поєднує міжнародних артистів з різних країн світу, кожен з яких вносить у шоу унікальний елемент своєї культури. Така інтеграція різних національних традицій створює багат шарове дійство, де перетинаються різноманітні естетичні та культурні впливи. Це підсилює сприйняття шоу як глобального мистецького продукту, що виходить за межі локальних традицій та набуває значення на міжнародній арені.

«La Perle» демонструє важливу тенденцію у розвитку сучасного театального мистецтва — глобалізацію і переосмислення традиційних жанрових меж. Шоу використовує циркові, театральні, акробатичні та музичні елементи, поєднуючи їх у єдине цілісне дійство, що апелює до універсальних тем і емоцій. Таким чином, «La Perle» не тільки демонструє технічні досягнення і естетичні інновації, але й сприяє формуванню нових культурних зв'язків і діалогу між різними традиціями.

Шоу «La Perle» втілює нову форму театального і циркового мистецтва, де поєднання естетичних, технологічних та культурних елементів формує цілісне дійство, яке виходить за межі традиційних категорій. Використання інноваційних технологій, таких як водяні ефекти та високотехнологічні сцени, створює нові можливості для розвитку видовищних форм у сучасному мистецтві. Вистава відображає важливі зміни, які відбуваються у сфері сценічних постановок, де емоційний вплив на глядача стає пріоритетом, а технологічні засоби сприяють посиленню цього ефекту.

На відміну від традиційних театральних або циркових вистав, «La Perle» інтегрує нові підходи до сценічного дійства, акцентуючи увагу на

взаємодії між актором, простором і глядачем. Це перетворює шоу на унікальний перформативний досвід, де межі між сценою і публікою стають розмитими, а інтерактивність вистави виходить на перший план.

Шоу «La Perle» у Дубаї є яскравим прикладом інноваційного підходу до видовищних форм у сучасному мистецтві. Спеціалізована водна арена, застосування новітніх технологій та залучення міжнародного колективу артистів створюють унікальний сценічний продукт, який поєднує елементи театру, цирку, акробатики та мультимедійних технологій. Це шоу демонструє, як сучасні технології та креативність можуть трансформувати традиційні форми мистецтва, створюючи нові можливості для естетичного вираження та впливу на глядача.

«La Perle» слугує прикладом того, як сучасні видовищні форми сприяють розвитку інновацій у мистецькому процесі, перетворюючи вистави на захоплюючий інтерактивний досвід. Завдяки поєднанню технологій, талантів і креативності, шоу задає нові стандарти для подібних постановок і вказує на важливість інновацій у розвитку сучасного видовищного мистецтва.

Європейські мультимедійні фестивалі світла являють собою яскравий приклад сучасних видовищних форм, що відіграють важливу роль у розвитку інноваційного мистецького процесу. Поєднуючи технологічні новації з елементами традиційного мистецтва та архітектури, ці фестивалі формують нові візуальні й естетичні практики, що дозволяють глядачам зануритися в унікальні художні простори. Світло, у поєднанні з мультимедійними технологіями, стає основним засобом вираження, через який створюються інтерактивні інсталяції, що трансформують як міський простір, так і спосіб взаємодії глядача з мистецтвом.

Фестивалі світла пропонують інноваційні рішення для реалізації просторово-часових художніх концепцій, а також дозволяють втілювати нові форми співпраці між митцями, технологічними розробниками та урбаністами. Відкритість до нових підходів у використанні світла як

художнього інструмента робить ці фестивалі важливою складовою інноваційних процесів у мистецтві XXI століття.

Одним із найбільш значущих і впливових прикладів у цій сфері є Фестиваль Світла у Ліоні, Франція, що щороку збирає митців та технічних фахівців з усього світу. Фестиваль бере початок у релігійній традиції XVII століття, але з часом перетворився на масштабний мультимедійний захід, що представляє мистецькі проекти на основі світлових технологій. Учасники фестивалю створюють вражаючі світлові інсталяції, які не тільки взаємодіють з архітектурними елементами міста, але й переосмислюють їх у новому контексті.

Світло в цьому фестивалі виступає як головний художній засіб, що дозволяє трансформувати громадські простори й архітектурні пам'ятки. Через складні інсталяції, проєкції та інтерактивні об'єкти митці та технічні спеціалісти створюють враження, які апелюють до різних сенсорних рівнів сприйняття. Наприклад, світлові інсталяції на фасадах історичних будівель Ліона надають нове життя архітектурним формам, підкреслюючи їхню історичну та культурну значущість, але водночас змушуючи глядачів дивитися на них по-новому.

Фестиваль також активно використовує сучасні мультимедійні технології, такі як лазерні шоу, проєкційні мапінги та цифрові дисплеї, що дозволяють створювати ефект глибокого занурення глядача в мистецький простір. Особливо важливою складовою є інтерактивні елементи, які дозволяють глядачам безпосередньо взаємодіяти з інсталяціями, що робить їх учасниками художнього процесу. Така взаємодія, що включає рух, звук і зміну світлових ефектів залежно від поведінки глядачів, додає інсталяціям динамізму та перетворює їх на повноцінні перформативні акти.

Іншим видатним прикладом є Amsterdam Light Festival у Нідерландах, що також є показовим зразком сучасних світлових мультимедійних фестивалів. Фестиваль проходить щорічно взимку, перетворюючи міський

простір Амстердама на полотно для міжнародних художників, які створюють світлові інсталяції, розміщені вздовж каналів міста.

Особливістю цього фестивалю є використання природних водних шляхів Амстердама як частини мистецького простору, що відкриває нові можливості для поєднання природних елементів з технологічними рішеннями. Проекції, лазерні шоу та інтерактивні інсталяції встановлюються вздовж водних шляхів, що дозволяє глядачам насолоджуватися фестивалем як із суші, так і з води, використовуючи прогулянкові катери.

Світлові інсталяції, що прикрашають канали Амстердама, часто мають глибокий символічний та культурний зміст. Наприклад, тематика екології та урбанізації є частими сюжетами робіт на фестивалі, і через світло митці висвітлюють сучасні соціальні та політичні питання. Amsterdam Light Festival активно залучає глядачів до взаємодії з простором міста через світлові ефекти, що відкривають новий спосіб сприйняття міського середовища. Окрім естетичного аспекту, ці інсталяції ініціюють рефлексію щодо взаємодії людини з природним і архітектурним середовищем.

Фестивалі світла у Європі надають унікальні можливості для дослідження взаємодії між технологіями та мистецтвом, створюючи нові форми візуального досвіду. Використання мультимедійних технологій дозволяє митцям інтегрувати різні види мистецтва, такі як відео, аудіо, архітектура та перформанс, в єдиний видовищний простір. Це дозволяє говорити про синтез мистецтв, у якому технологічні засоби не лише доповнюють, але й визначають характер художнього висловлювання.

Ключовим аспектом інновацій у таких фестивалях є застосування технологій 3D-проекційного мапінгу, який дозволяє перетворювати архітектурні поверхні на динамічні полотна для художнього висловлювання. Це забезпечує новий рівень інтерактивності та залучення глядачів, створюючи можливість перетворення міського простору на живе мультимедійне середовище. Крім того, лазерні та світлодіодні технології

дозволяють створювати складні світлові інсталяції, що змінюються відповідно до зовнішніх умов або руху глядачів.

Європейські мультимедійні фестивалі світла демонструють, як сучасні технології можуть перетворювати видовищні форми, відкриваючи нові горизонти для розвитку мистецького процесу. Інноваційні підходи до використання світла та мультимедійних рішень не тільки змінюють сприйняття архітектурного та міського простору, але й створюють нові можливості для взаємодії між мистецтвом та глядачем.

Таким чином, фестивалі світла, такі як фестиваль світла у Ліоні та Amsterdam Light Festival, є важливими прикладами інновацій у сфері сучасного мистецтва, що сприяють переосмисленню традиційних форм художнього вираження. Ці фестивалі показують, як технології, інтегровані у мистецтво, здатні формувати нові естетичні простори, які відображають сучасні культурні, соціальні та екологічні виклики, відкриваючи нові можливості для розвитку видовищних форм у контексті інноваційного мистецького процесу.

Сучасний мистецький процес зазнав значної трансформації завдяки інтеграції передових цифрових технологій, серед яких особливе місце займають віртуальна реальність (VR), розширена реальність (AR) та голографічні шоу. Ці технології не тільки змінюють традиційні форми мистецтва, але й створюють нові перспективи для розвитку видовищних форм у глобальному культурному контексті. Вони сприяють активній взаємодії між мистецтвом і глядачем, розширюючи межі просторового та сенсорного сприйняття творів мистецтва. Технології VR/AR та голографія створюють нові типи художнього досвіду, де візуальні ефекти, інтерактивні елементи та емоційна залученість глядача відіграють ключову роль.

Віртуальна реальність є однією з інноваційних технологій у сучасному мистецтві. Її використання дозволяє глядачам буквально "занурюватися" в мистецькі твори, створюючи ефект повного присутності в середовищі, яке можна безпосередньо досліджувати. VR-мистецтво відкриває нові

можливості для просторового мислення та візуалізації, пропонуючи художникам безмежні можливості для створення інтерактивних і багатовимірних робіт, які не підкоряються законам фізики чи простору.

Одним із найвідоміших прикладів VR-мистецтва є проект "Van Gogh Alive", який використовує цифрові проекції, звук та VR, щоб створити новий спосіб сприйняття класичних творів Ван Гога. У цьому проекті глядачі не лише бачать картини художника, а й можуть увійти до його світів, занурюючись у рухомі картини, де кожна деталь інтерактивна й динамічна. Використання VR не тільки розширює межі традиційного розуміння музейної експозиції, але й активізує новий тип взаємодії з культурною спадщиною, де кожен відвідувач стає активним учасником художнього процесу.

Цей тип імерсивних шоу не лише забезпечує глибше сприйняття мистецьких творів, але й створює нову форму колективного художнього досвіду, де межі між глядачем і твором стають умовними. У випадку "Van Gogh Alive", кожен учасник може індивідуально взаємодіяти з цифровим простором, сприймаючи його через власну призму емоцій та сприйняття. Це створює унікальні умови для трансформації глядацького досвіду, де технології VR стають не просто засобом, а повноцінним учасником художнього процесу.

На відміну від VR, розширена реальність (AR) не створює повністю штучного середовища, а поєднує цифрові об'єкти з фізичним світом. Ця технологія дозволяє митцям додавати в реальний простір цифрові елементи, які можуть взаємодіяти з глядачами. AR активно використовується у виставкових просторах, де дозволяє розширити можливості традиційної експозиції, доповнюючи фізичні об'єкти віртуальними елементами.

Одним із прикладів AR-мистецтва є виставка InterARTive, де митці використовують технології AR для створення інтерактивних об'єктів, які можна досліджувати за допомогою мобільних пристроїв. Глядачі можуть сканувати спеціальні маркери, після чого на екрані їхніх пристроїв з'являються додаткові шари мистецьких творів, що дозволяє їм глибше

взаємодіяти з експозицією. У цьому випадку AR стає інструментом для розширення можливостей сприйняття, оскільки глядачі мають змогу вийти за межі фізичної присутності, досліджуючи додаткові шари змісту, заховані в цифровому просторі.

Цей тип технологій дозволяє переосмислити простір виставки під іншою призмою, додаючи до нього елементи динаміки й інтерактивності. Важливою рисою AR-мистецтва є те, що воно стимулює активну участь глядача в процесі творення мистецького досвіду. Це створює нову форму залучення аудиторії, де кожен глядач отримує унікальну можливість впливати на мистецький простір, змінюючи або доповнюючи його своїми діями.

Голографічні шоу, що використовують тривимірні проекції, також займають важливе місце в інноваційному мистецькому просторі. Ця технологія дозволяє створювати ефект об'ємних зображень, що ніби "парять" у повітрі, створюючи сильний емоційний і візуальний ефект. Голографія особливо активно використовується у видовищних шоу та концертних програмах, де вона дозволяє створювати реалістичні тривимірні об'єкти, які інтерактивно взаємодіють з глядачами.

Наприклад, голографічні виступи на концертах, де на сцені з'являються віртуальні виконавці або об'єкти, стали популярними завдяки своїй здатності створювати ефект присутності та відновлення минулого. Віртуальні концерти за участю покійних музичних ікон, таких як Майкл Джексон чи Тупак Шакур, демонструють, як голографічні технології можуть використовуватися для реанімації минулого мистецького досвіду, надаючи йому нового життя в сучасному контексті.

Голографічні шоу дозволяють створювати нові естетичні форми, де реальність і цифровий світ взаємодіють, створюючи унікальні мультимедійні простори. Це відкриває нові можливості для розширення традиційних мистецьких форм, де голографічні елементи можуть бути частиною театральних вистав, музичних шоу та інших видовищних подій. Глядачі

отримують можливість не тільки спостерігати за дією, але й відчувати її як реальну частину свого досвіду.

Віртуальні видовища, голографічні шоу та AR-проекти активно розширюють можливості мистецького процесу, надаючи нові засоби для творення та взаємодії з аудиторією. Ці технології дозволяють митцям виходити за межі традиційних форм вираження, пропонуючи глядачам нові способи переживання мистецтва. Важливою характеристикою VR/AR-мистецтва є його здатність створювати індивідуальний досвід для кожного глядача, надаючи можливість активної взаємодії з твором мистецтва.

Залучення цифрових технологій сприяє створенню нових типів художньої комунікації, де глядачі стають не просто пасивними спостерігачами, а активними учасниками мистецького процесу. Це стимулює розвиток нових естетичних підходів, де інтерактивність, динамічність і гнучкість стають основними характеристиками сучасного мистецтва. Технології VR/AR та голографія дозволяють переосмислити традиційні художні жанри, включаючи живопис, скульптуру, театр та музику, додаючи до них нові рівні смислу й взаємодії.

Інноваційні технології віртуальної реальності, розширеної реальності та голографії відіграють ключову роль у розвитку сучасних видовищних форм у мистецтві. Вони дозволяють створювати нові естетичні простори, де взаємодія між глядачем і твором мистецтва виходить за межі традиційного сприйняття. Це відкриває нові горизонти для розвитку мистецтва, де кожен елемент простору стає інтерактивним і динамічним, а глядачі отримують можливість активно впливати на мистецький видовищний процес.

У сучасному світі видовищні форми мистецтва набули особливого значення як елемент культурного розвитку, демонструючи інноваційний потенціал у мистецькому процесі. Зокрема, світові шоу світла, феєрверків та вогню представляють собою унікальне поєднання технічних інновацій та естетичних рішень, що дозволяють кардинально змінити уявлення про можливості мистецтва. Такі видовища не лише захоплюють глядачів

вражаючими візуальними ефектами, але й стають платформою для дослідження та впровадження інноваційних підходів у сфері творчості.

Світові шоу світла та вогню, завдяки стрімкому розвитку технологій, постійно вдосконалюються. Поєднання світлових інсталяцій, феєрверків, мультимедійних технологій та елементів піротехніки створює новий вимір у мистецькому процесі. Одним з таких інноваційних підходів є інтерактивність видовищ, де глядачі стають активними учасниками шоу завдяки інтеграції віртуальної реальності, синхронізації зі звуковими та музичними композиціями, а також використанню мобільних додатків для взаємодії з інсталяціями. Цей елемент трансформації глядацького досвіду, що відбувається через інтеграцію нових технологій, підсилює ефект занурення, роблячи сприйняття мистецтва більш динамічним та багатовимірним.

Одним з яскравих прикладів використання інноваційних технологій у рамках видовищних форм є шоу *Fêtes de Genève* у Швейцарії. Це грандіозне шоу, яке поєднує феєрверки, піротехніку та мультимедійні технології, демонструє, як традиційні засоби вираження можуть бути значно покращені через інноваційний підхід. Під час цього шоу величезні піротехнічні дисплеї синхронізовані зі світловими проекціями на фасадах будівель, створюючи враження об'ємних ілюзій, що рухаються у просторі. Інтерактивні елементи та музичний супровід підсилюють цей ефект, додаючи шоу додаткову концептуальну глибину. Таким чином, *Fêtes de Genève* представляє зразок інноваційного підходу до поєднання мистецтва та новітніх технологій.

Інший знаковий приклад – фестиваль *Vivid Sydney* в Австралії, який є найбільшим світовим шоу світла, музики та ідей. Цей фестиваль відзначається тим, що використовує передові технології для проекцій на будівлях, перетворюючи міські фасади на величезні полотна для мистецьких інсталяцій. Наприклад, за допомогою світлових технологій на знаменитих будівлях, таких як Сіднейська опера, створюються динамічні проекції, що взаємодіють із міським ландшафтом та перетворюють його на частину мистецького твору. Інтерактивні інсталяції, які є важливою складовою *Vivid*

Sydney, залучають аудиторію до активної взаємодії з шоу, що підкреслює важливість інновацій у сучасних видовищних формах.

Варто звернути увагу на те, що сучасні шоу світла, феєрверків та вогню не обмежуються виключно технічними інноваціями. Вони також досягають нових висот у плані естетики та концептуального наповнення. Під час таких шоу не лише відбувається синтез технологій, але й формується новий тип взаємодії мистецтва з громадськими просторами та природними елементами. Шоу світла і вогню часто інтегруються у природне або міське середовище, перетворюючи його на активного учасника мистецького процесу. Наприклад, використання водних поверхонь або міських будівель як елементів проєкції створює новий контекст для сприйняття простору, де мистецтво виходить за межі галерей та музеїв, перетворюючись на частину міського ландшафту.

Однією з ключових характеристик сучасних шоу світла, феєрверків та вогню є їхній вплив на розвиток інноваційного потенціалу мистецького процесу. Використання новітніх технологій не лише розширює можливості для митців у створенні видовищ, але й стимулює розвиток нових художніх форм, які поєднують в собі елементи аудіовізуального мистецтва, архітектури та дизайну. Такі шоу створюють нові формати для презентації мистецтва, перетворюючи його на інтерактивний процес, де глядачі не тільки споглядають мистецький твір, але й стають його активними учасниками.

Шоу світла, вогню та феєрверків, що використовують передові технології, також відкривають нові перспективи для розвитку творчих експериментів. Митці отримують можливість використовувати світло як самодостатній художній засіб, який здатний створювати тривимірні простори, формувати нові концептуальні рішення та викликати глибокі емоційні реакції у глядачів. Цей процес значно розширює рамки традиційного мистецтва, сприяючи його еволюції та адаптації до сучасних вимог.

У результаті проведеного аналізу можна стверджувати, що світові шоу світла, феєрверків та вогню є важливим елементом інноваційного розвитку мистецького процесу. Їхній вплив на сучасне мистецтво відзначається не

лише завдяки використанню передових технологій, але й через створення нових форматів для взаємодії з аудиторією. Інтерактивність, іммерсивність та синтез мистецтва з технологіями надають можливість створювати унікальні досвіди, які змінюють способи сприйняття та участі в мистецькому процесі.

3.3. Українські реалії мистецького процесу (модифікації у видовищному мистецтві під час війни в Україні)

Під час війни в Україні мистецька практика зазнає значних трансформацій, адаптуючись до складних і неоднозначних реалій, що визначають сучасний соціокультурний ландшафт. Зміни, які відбуваються в контексті цієї ситуації, мають подвійний характер: одні з них безпосередньо пов'язані з війною як такою, інші — є реакцією на відчутну соціальну нестабільність, що охоплює суспільство. Без перебільшень можна стверджувати, що війна стала каталізатором найзначнішого патріотичного піднесення в українському суспільстві, що не могло не відобразитися на художній творчості. Народжуються твори, присвячені темам війни, героїзму, боротьби за незалежність, національної єдності, що безумовно сприяє культурному розвитку та утвердженню національної ідентичності України.

У контексті військових випробувань, що постають перед українцями, культурна спільнота стикається з новими труднощами, пов'язаними з неможливістю повноцінного функціонування культурно-мистецької сфери. Однак вже через кілька місяців після початку війни українська культурна індустрія почала відновлюватися, хоча й зіткнулася з викликами, які значно перевершують наслідки пандемії COVID-19. З одного боку, фізична загроза, яку несе війна, обмежила свободу мистецького вираження, однак, з іншого — вона стала фактором, що стимулює нові творчі форми, в основі яких лежить інтерпретація епохи через призму постмодерністського дискурсу. Культура XXI століття переживає кризу, що спричиняє переосмислення

"повсякденного" як постмодерністської категорії, зокрема в аспекті маргіналізації офіційних наративів і відмови від традиційних канонів, що супроводжується тотальною де-ієрархізацією культурних стандартів.

У цьому контексті особливо актуальними стають мистецькі інтерпретації війни через призму особистих драм, що змінюють сприйняття катастрофічних подій. Художники починають звертатися до відкинутого минулого, переосмислюючи втрачені "авторитети" та «традиційно звичні орієнтири», а також активно використовують іронію як інструмент, що дозволяє конструктивно відреагувати на соціальні та культурні атавізми.

У цьому контексті зростає актуальність пошуку нових значень у фактичних життєвих реаліях, що виявляються у багатоманітні патріотично-культурних виразів, таких як мистецькі акції, перформанси, флешмоби, інсталяції та інші форми. Ці форми служать каталізаторами осмислення того, за що сьогодні бореться українська нація. Однією з найважливіших модифікацій, яка спостерігається у контексті сучасного вітчизняного сценічного мистецтва, є значна тематична та змістова переорієнтація, яка включає повернення до коренів, своєрідне «народження-повернення» до власної національної ідентичності. Це явище можна розглядати як своєрідний культурний процес, що має глибокі корені в історії та осмислює сьогодення через призму національних цінностей. У численних сучасних творах, що ґрунтуються на реальних історичних подіях, проявляється глибоке осмислення важливих аспектів національної самосвідомості, зокрема незламності національного духу та безмежних проявів національного героїзму.

Представники театрального мистецтва, естрадні артисти, діячі вітчизняного шоу-бізнесу, а також благодійно-волонтерські творчі колективи активно ініціюють та організовують концерти, мистецькі акції, вистави, що відображають значний рівень національного відродження. Ці ініціативи сприяють утвердженню національних основ культури та

національної ідеї, демонструючи глибоку взаємодію мистецтва з процесами культурної самоідентифікації українського народу.

Виділяється тенденція створення емоційно насичених та вражаючих спеціальних проєктів і вистав, що зосереджені на житті в зонах, контрольованих бойовиками, а також на долі переселенців, які змушені шукати притулок поза межами зруйнованих домівок. Водночас спостерігається значний підйом нових форм виставничої практики, що стимулюють створення мережі віддаленої художньої комунікації. Завдяки використанню сучасних технологій та Інтернету театри, що мають принципове значення для культурного процесу, активно транслюють свої постанови в прямому ефірі або через онлайн-платформи, що дозволяє глядачам переглядати вистави у зручний час. Це надає можливість аудиторії з різних куточків України та за її межами підтримувати український художній простір і бути в курсі важливих мистецьких подій, що відбуваються в країні.

У період війни в Україні видовищне мистецтво зазнає значних трансформацій, адаптуючись до складних умов, що виникають на тлі воєнної ситуації в країні. Зміни, що відбуваються в мистецтві, зумовлені як безпосереднім впливом воєнної реальності, так і відчуттям загальної соціальної нестабільності. Не можна не відзначити, що деструктивний досвід війни став потужним чинником, який призвів до значного посилення патріотичних настроїв у суспільстві. Це, своєю чергою, знайшло своє відображення в творчості українських митців, у яких виникають нові твори, присвячені темам війни, героїзму, захисту батьківщини та ідеї соборності. Такі художні прояви є важливим внеском у культурний розвиток країни, сприяючи утвердженню національної ідентичності України.

Отже, трансформація видовищного мистецтва в Україні в умовах жорстоких реалій воєнного стану відображає художньо-змістовне протистояння деструктивним ідеологіям, сприяючи формуванню сенсожиттєвих орієнтацій, спрямованих на відродження національної

самосвідомості. Цей процес не лише зберігає, але й зміцнює культурну ідентичність, допомагаючи суспільству знаходити опору в національних цінностях та відновлювати зв'язок з історією і традицією.

Підсумовуючи результати дослідження, можна відзначити, що серед найбільш затребуваних видовищних форм сучасності автор виокремлює, з одного боку, традиційні мистецькі практики, такі як фестивалі, виставки, інсталяції, перформанси, вуличне мистецтво та інші. З іншого боку, важливу роль набувають цифрові мистецькі форми, включаючи інтерактивні інсталяції та виставки, мультимедійні перформанси, а також соціальні мережі та віртуальні платформи.

Сучасні видовищні форми виконують важливу роль у стимулюванні інноваційного розвитку мистецького процесу. Вони сприяють появі нових ідей, активній взаємодії між мистецтвом і публікою, розвитку міждисциплінарного підходу та інтеграції новітніх технологій. Крім того, ці форми мають значний вплив на громадську свідомість і соціокультурні процеси, що відбуваються в суспільстві, сприяючи трансформаціям у культурному просторі та формуванню нових мистецьких практик.

Висновки до розділу 3

1. У ході дослідження було проведено комплексний аналіз впливу інноваційних технологій на розвиток сучасного видовищного мистецтва. На основі цього аналізу було встановлено, що видовищні форми, створені за допомогою новітніх технологій, таких як віртуальна реальність (VR), розширена реальність (AR), голографія, цифрові шоу та мультимедійні інсталяції, стали потужним каталізатором для перетворення традиційного мистецького процесу.

2. Розгляд конкретних прикладів, таких як шоу «La Perle» в Дубаї, мультимедійні фестивалі світла в Європі, віртуальні та голографічні шоу, а також інтерактивні вуличні інсталяції, довів, що сучасні видовищні форми кардинально змінюють способи сприйняття мистецтва. Інноваційні технології відкривають нові можливості для створення захоплюючих, імерсивних досвідів, де інтерактивність та візуальні ефекти не тільки підсилюють естетичне сприйняття, але й перетворюють його в активний процес, у якому глядач стає учасником. Наприклад, використання водних елементів і мультимедійних проекцій у шоу «La Perle» створює глибокий емоційний і просторовий ефект занурення, що значно підсилює вплив мистецького твору на аудиторію.

3. Дослідження також виявило важливу роль мультимедійних фестивалів світла в Європі, таких як Фестиваль світла у Ліоні та Amsterdam Light Festival, які не лише використовують архітектуру міського середовища як полотно для художніх інсталяцій, але й пропонують нові форми взаємодії з глядачами через світло і технології. Ці фестивалі сприяють перетворенню громадського простору в динамічний художній об'єкт, де мистецтво виходить за межі музеїв та галерей, стаючи частиною повсякденного життя. Також світові шоу світла, феєрверків та вогню виступають каталізатором для розвитку інноваційних підходів у сучасному мистецтві, сприяючи появі нових форм художнього вираження та інтерактивних форматів взаємодії з глядачами. Ці видовища не лише підкреслюють важливість технологій у мистецькому процесі, але й відкривають нові горизонти для творчих експериментів та розвитку мистецтва у глобальному контексті.

4. Значну увагу в роботі приділено аналізу впливу віртуальної реальності (VR) та розширеної реальності (AR) на мистецький процес. Віртуальна реальність дозволяє митцям створювати повністю штучні середовища, в яких глядачі можуть занурюватися у нові світи та взаємодіяти з мистецькими творами на рівні, який був недоступний у традиційних формах. Наприклад, проект "Van Gogh Alive" пропонує новий підхід до експонування класичних творів, де технології VR дозволяють не лише споглядати картини Ван Гога, але й занурюватися в рухомі й змінювані сцени, де відбувається їх динамічне перетворення. Розширена реальність, у свою чергу, додає цифрові об'єкти до фізичного світу, дозволяючи створювати інтерактивні інсталяції та виставки, де глядачі можуть активно взаємодіяти з мистецтвом через мобільні пристрої. Це значно розширює можливості для митців у створенні багаторівневих художніх досвідів, де цифрові та фізичні елементи тісно переплітаються.

5. Голографічні шоу також виявились важливим фактором у розвитку сучасних видовищних форм. Голографія дозволяє створювати реалістичні тривимірні проекції, які взаємодіють з аудиторією, створюючи унікальні

мультимедійні простори. Виступи з голографічними виконавцями на концертах або театральних виставах є яскравим прикладом того, як ця технологія здатна трансформувати видовищні форми та створювати нові візуальні ефекти.

6. Результати дослідження підтверджують гіпотезу, що сучасні видовищні форми є важливим чинником інноваційного розвитку мистецького процесу. Новітні технології сприяють не тільки технічним інноваціям, але й значущим змінам у способах комунікації між мистецтвом та глядачем. Завдяки VR, AR, голографічним технологіям, мультимедійним шоу та фестивалям, художники отримують нові інструменти для створення комплексних, багатовимірних творів, що перевершують традиційні межі естетичного сприйняття. Інтерактивність, імерсивність та мультимедійні можливості, надані сучасними технологіями, створюють новий формат комунікації між глядачем і мистецтвом, де аудиторія не просто пасивно споглядає твір, а активно взаємодіє з ним. Ці інноваційні форми розширюють можливості мистецького процесу, забезпечуючи його подальший розвиток та відкриваючи нові перспективи для творчих експериментів.

7. Оскільки технологічні зміни відбуваються дуже швидко, подальше дослідження інноваційних видовищних форм має бути спрямоване на вивчення новітніх технологій і їхнього впливу на мистецький процес. Особливої уваги заслуговують нові напрямки віртуального мистецтва, розвиток голографічних технологій, а також подальша інтеграція штучного інтелекту в мистецькі проекти. Це дозволить глибше зрозуміти трансформаційні процеси в сучасному мистецтві та сприяти його подальшому розвитку у глобальному контексті.

ВИСНОВКИ

1. У процесі дослідження виявлено, що найбільш інформативними та значущими для висвітлення теми є закордонні наукові джерела, що свідчить про відсутність достатнього наукового обсягу вітчизняних досліджень з цієї проблематики. Проблематика, яку розглядає ця магістерська робота, є актуальною і потребує глибокого та всебічного дослідження, що включає аналіз і теоретичну рефлексію наукових концепцій, представлених у міжнародному контексті. В умовах недостатнього висвітлення цієї теми в україномовному науковому просторі, розглянута робота заповнює значний науковий прогалину, сприяючи розвитку нового підходу до її осмислення в контексті сучасних культурних і соціальних процесів.

2. Теоретико-методологічний фундамент дослідження базується на всебічному аналізі наукових джерел, а також визначенні ключових понять, які є центральними для розуміння досліджуваного питання. Методологія, що застосовувалася в ході виконання цього дослідження, передбачає інтеграцію кількох підходів, що дозволяє отримати комплексну картину предмета вивчення. Зокрема, ми використовували синтез міждисциплінарного підходу, що об'єднує знання з різних наук, культурологічного аналізу, що сприяє

розумінню культурних процесів і їхнього впливу на мистецтво, а також методів мистецтвознавства та театрознавства для точнішого визначення специфіки естетичних і творчих проявів в контексті сучасних тенденцій. Таким чином, дослідження здійснюється через багатогранну призму цих наукових підходів, що дозволяє максимально об'єктивно й різносторонньо дослідити поставлену тему.

3. У XXI столітті визначальним аспектом видовища є його здатність підтверджувати і затверджувати цінності соціальних спільнот, одночасно підриваючи традиційні сакральні цінності, що залишалися домінуючими в попередніх етапах історії культури. В цьому контексті видовищні форми зосереджуються на виявленні індивідуальності глядача, який все більш орієнтується на отримання емоційних вражень і розваг. Ця зміна сприяє розвитку нових, інноваційних видовищних форм, що задовольняють змінені потреби сучасної аудиторії, яка прагне не тільки споглядати, але й активно взаємодіяти з мистецьким контекстом. Під впливом технологічного прогресу та цифрових інновацій, мистецько-видовищні форми зазнають значних змін, набуваючи посиленої видовищної виразності. Відтак, інноваційні підходи до реалізації видовищних проєктів сприяють їх розвитку і адаптації до сучасних вимог, даючи змогу реалізувати нові, нестандартні концепції, які взаємодіють з глядачем на різних рівнях, включаючи візуальний, емоційний та інтерактивний.

4. Сучасні інноваційні видовищні форми можна вважати актами культуротворчості, орієнтованими на нові соціальні групи споживачів, для яких важливою є можливість взаємодії з культурними продуктами через нові медіа та технологічні платформи. Ці форми не лише задовольняють естетичні потреби сучасної аудиторії, але й виконують важливу роль у формуванні нових культурних практик, оскільки вони мають здатність інтегрувати соціальні й технологічні інновації в культурну сферу. В результаті, вони стають не лише механізмами споживання культурних продуктів, але й важливими інструментами культурної трансформації, сприяючи розширенню

меж традиційного мистецтва та залученню нових аудиторій до культурної діяльності.

5. Важливо підкреслити, що сучасні видовищні форми володіють значним потенціалом впливу на громадську свідомість і можуть стати потужними інструментами соціокультурної трансформації. Такі практики, як вуличне мистецтво, громадські перформанси та інші подібні форми, виступають платформами для висловлення та обговорення важливих соціальних і політичних проблем. Вони надають можливість формувати нові суспільні цінності, ідеї та стратегії, що відображають актуальні виклики часу. За допомогою цих форм мистецтва здійснюється відкриття діалогу з важливих тем, таких як екологічна криза, соціальна справедливість, права людини тощо. Такі культурні практики мають здатність бути каталізаторами для глибоких суспільних обговорень, сприяючи змінам у громадській свідомості та надаючи нові перспективи для розв'язання суспільних проблем.

6. У ході дослідження автор виокремлює найбільш затребувані видовищні форми сучасності, серед яких виділяються як традиційні форми мистецтва, такі як фестивалі, виставки, інсталяції, перформанси та вуличне мистецтво, так і нові цифрові мистецькі практики, що активно розвиваються. До них належать інтерактивні інсталяції, мультимедійні виставки та перформанси, а також соціальні мережі та віртуальні платформи, які дозволяють створювати нові форми взаємодії з аудиторією. Ці інноваційні цифрові форми сприяють не тільки збагаченню мистецького процесу, але й значному розширенню аудиторії, яка має доступ до культурних подій на глобальному рівні.

7. Сучасні видовищні форми відіграють незамінну роль у стимулюванні інноваційного розвитку мистецького процесу, відкриваючи нові можливості для творчих експериментів і розвитку художніх практик. Вони сприяють появі нових ідей та концепцій, що виходять за межі традиційних жанрів і форм. Окрім того, такі форми стимулюють активну взаємодію між мистецтвом і публікою, що забезпечує глибший і більш

інтерактивний досвід. За допомогою міждисциплінарного підходу та використання новітніх технологій сучасні видовищні форми впливають на зміну соціокультурних процесів, поглиблюючи зв'язок між культурною продукцією та широкими соціальними явищами, що відбуваються в суспільстві. Цей процес сприяє не лише розвитку сучасного мистецтва, але й суттєво впливає на трансформацію суспільних уявлень і культурних практик.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алфьоров А. М., Алфьорова З. І. Аудіовізуальна сфера та креативні індустрії: морфологічні трансформації в першій чверті ХХІ ст. *Культура України*. 2022. Вип. 77. С. 7–18.
2. Андрущенко Т. І. Культурологія як системоутворююча наука. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2022. № 1. С. 3-10. URL: <https://journals.urau.ua/visnyknakkkim/article/view/257422>
3. Баканурський А., Корнієнко В. Театрально-драматичний словник ХХ століття. Київ : Знання України, 2009. 319 с.
4. Бондарчук О. Как создать грандиозное шоу. Київ: вид. ТАК, 2020. 360 с.
5. Безклубенко С. Мистецтво: терміни та поняття: енциклопедія. У 2 т. Т. 2. М–Я. Київ : Ін-т культурології НАМ України, 2010. 256 с. : іл.
6. Видовище. Сучасний тлумачний словник української мови : 65 000 слів / за заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В.В. Дубчинського. Харків : ВД «ШКОЛА», 2006. С. 112.

7. Взаємозв'язок театру та театралізованої свідомості у соціумі. URL: <http://www.dslib.net/teorjakultury/vzaimosvjaz-teatra-i-teatralizovannogo-so-znaniya-v-sociume.html>.
8. Даун М. Театр дає кожному унікальний тілесний та інтелектуальний досвід. URL: <https://tyzhden.ua/Culture/223441>
9. Дахновська А.С. До постановки проблеми дослідження видовищних форм світу сучасної культуріндустрії в контексті зв'язків сценічного та циркового мистецтв. *Культура та інформаційне суспільство XXI століття* : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 18-19 квіт. 2019 р. / М-во освіти і науки України, М-во культури України, Харків. держ. акад. культури, Ін-т культурології, Нац. акад. мистецтв України ; [редкол.: В.М. Шейко та ін.]. Харків : ХДАК, 2019. С. 248-249.
10. Желізняк С. В. Трансформації сучасної аудіовізуальної культури в контексті наукових гуманітарних концепцій. *Питання культурології*. 2021. Вип. 38. Р. 76–84.
11. Кара-Васильєва Т. В. Сучасне українське мистецтвознавство: новий погляд, переосмислення та наукова координація. *Вісник Національної академії наук України*. 2014. № 8. С. 33–39.
12. Кваліфікаційна робота : методичні вказівки до оформлення й захисту, галузь знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальність 026 «Сценічне мистецтво» / М-во культури та інформ. політики України, Харків. держ. акад. культури, Каф. режисури ; [розроб. Сергій Гордєєв, Світлана Шумакова]. Харків : ХДАК, 2022. 84 с.
13. Кислюк К. В. Теоретико-методологічні особливості культурологічного підходу до феномену візуального. *Культура України* : зб. наук. пр. / М-во культури та інформ. політики України, Харків. держ. акад. культури. Харків, 2020. Вип. 69. С. 9-21. <https://doi.org/10.31516/2410-5325.069.01>.

14. Кислюк К. В. Культурологічний метод: теорія і практика. *Культура народів Причорномор'я*. 2011. № 202. С. 134–137.
15. Кордон М. В. Українська та зарубіжна культура: підруч. 3-є видання. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 584 с.
16. Корнієнко В. В. Методологічний дискурс у мистецтвознавстві. URL: https://mari.kiev.ua/sites/default/files/conf_docs/tesy/2021-12/Methodology_Tesy_16-17_11_2021.pdf#page=63
17. Костюк Л. Б. Методологічні основи культурологічних досліджень мистецтва. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку*: матеріали XXI Міжнародної науково-практичної конференції, 07 червня 2022 р. С. 123-126. URL: <http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-21.pdf#page=124>
18. Крипчук М.В. Тональний образ масового театралізованого видовища в контексті створення загально сценічного художнього образу. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. Київ : Міленіум, 2018. № 1. С. 187–191.
19. Ландяк О. М. Синергетичний підхід до аналізу медіамистецтва. *Вісник Львів. ун-ту*. Сер.: Мистецтвознавство. 2015. Вип. 16. С. 25–32.
20. Ландяк О. «Аудіовізуальне мистецтво» як концепт у сучасному мистецтвознавчому дискурсі. *Наук. зап. Тернопіль. нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка*. Серія : Мистецтвознавство. 2017. № 1. С. 213–223.
21. Левченко О. Зміна парадигми аудіовізуальних мистецтв у ситуації експансії цифрових технологій. *Вісник Київ. нац. ун-ту культури і мистецтв*. Серія: Аудіовізуальне мистецтво і виробництво. 2018. Вип. 2. С. 42–52.
22. Логвінова О. О. Концепція театралізації як прояв видовищної культури. *Культура і сучасність*. 2014. № 2. С. 49–53.
23. Логвінова О.О. Тенденції трансформації театралізованих жанрів та форм сучасної видовищної культури.
URL: <http://www.visnik.org/pdf/v2014-07-17-logvinova.pdf>.

24. Набоков Р.Г. Сценографія як просторове рішення театру масових видовищ. *Культура України* : зб. наук. пр. / М-во культури України, Харк. держ. акад. культури ; за заг. ред. В. М. Шейка. Харків : ХДАК, 2012. Вип. 38. С. 149–157.
25. Островська М.В. Святковість у суспільстві споживання : комерційний розрахунок або нова традиційність; конфігурації святковості в сучасній культурі. *Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку* : наук. зб. Вип. 27 / упоряд. і наук. ред. В.Г. Виткалов ; редкол.: Ю.П. Богуцький, В.Г. Виткалов, С.М. Волков та ін. ; наук.-бібліогр. редагування наукової бібліотеки РДГУ. Рівне : РДГУ, 2019. С. 91–95.
26. Островська М.В. Образи «свята» як концепту та події в просторі міської культури. *Інноваційні підходи і сучасна наука*: [зб. ст.] за матеріалами IV міжнар. конф. (м. Київ, 30 берез. 2018 р.) / Центр наук. публікацій «Велес». Київ, 2018. Ч. 1. С. 37–45.
27. Паві П. Словник театру / пер. М. Якуб'як. Львів, 2006. 646 с.
28. Панченко В. І. Становлення культурологічного напрямку у дослідженні мистецтва. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури* : зб. наук. пр. / Держ. акад. кер. кадрів культури і мистецтв. Київ, 1999. Вип. 3, ч. 1. С. 5–21.
29. Поняття методу. Класифікація методів наукового пізнання та їх характеристика URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/4%20KURS/4/1/09H2R9_2.htm
30. Петрова І.В. Дозвілля у теоретичних рефлексіях : монографія. Київ : НАКККиМ, 2012. 296 с.
31. Почепцов Г. Поп-культура: пошук базових параметрів URL: <http://osvita.mediasapiens.ua/material/5573>
32. Словник театрознавчих термінів і понять / укладачі: Савченко І., Ліпницька І. Київ, 2021. 144 с.
33. Романович Василь Видовище як складова сучасної культури: до постановки проблеми. *Вісник Національної академії керівних кадрів*

- культури і мистецтв. Серія Мистецтвознавство. Київ, НАККиМ, 2018. № 1. С. 213–216.
34. Сімончук О. Як сучасні технології змінюють мистецтво. *Your Art*. URL: <https://supportyourart.com/stories/art-technology>
35. Сидоренко В. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань: *Розвиток візуального мистецтва України XX–XXI століть* / ІПСМ АМУ. Київ: ВХ[студіо], 2008. 188 с.: іл..
36. Словник театрознавчих термінів і понять / укладачі: Савченко І., Ліпницька І. Київ, 2021. 144 с.
37. Станіславська К. Мистецьке шоу: маніпуляція мистецтвом чи мистецтво маніпуляції? *Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого*. 2020. Вип. 26. С. 109–113. DOI: <https://doi.org/10.34026/1997-4264.26.2020>
38. Станіславська К. Сучасні видовищні жанри сценічно-екранного побутування. *Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого* : зб. наук. пр. Київ, 2017. С. 90–93. Бібліогр.: 3 назви.
39. Станіславська К. І. Мистецько-видовищні форми сучасної культури: типологія та специфіка функціонування: дис. ... д-ра мистецтвознавства: 26.00.01. Київ, 2012. 421 с.
40. Станіславська К. І. Театралізація цирку та циркізація театру як феномен сучасної культури. *Мистецтвознавчі записки* : [зб. наук. пр.] / М-во культури і туризму України, Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв ; [редкол.: В. Д. Шульгіна та ін.]. Київ, 2011. Вип. 20. С. 153–159.
41. Театральне мистецтво // Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 624 с.
42. Чміль Г., Корабльова Н. Візуалізація реального в сучасному культурному просторі : монографія. Київ : Ін-т культурології НАМУ, 2013. 256 с.

- 43.Юдова-Романова К.В. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії : монографія / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ : Ліра-К, 2020. 359 с.
- 44.Шейко В. М. Методологічні засади культурології: історіографічний аспект. *Культура України* : зб. наук. пр. / М-во культури та інформ. політики України, Харків. держ. акад. культури. Харків, 2022. Вип. 75. С. 7-15.
- 45.Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Культурологічні та мистецтвознавчі дослідження: теорія і методологія : навч. посіб. / М-во культури та інформ. політики України, Харків. держ. акад. культури. Харків : ХДАК, 2020. 337 с.
- 46.Шейко В., Кушнарєнко Н. Методологічна рефлексія культурологічних і мистецтвознавчих досліджень. *Художня культура. Актуальні проблеми*. 2020. Вип. 16, ч. 1. С. 44-48. URL: <http://hudkult.mari.kyiv.ua/article/view/205237>
- 47.Шейко В. М. Методологічна рефлексія культурологічних і мистецтвознавчих досліджень. *Культура та інформаційне суспільство XXI століття* : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 20-21 квіт. 2017 р. / М-во культури України, Харків. держ. акад. культури, Нац. акад. мистецтв України, Ін-т культурології. Харків, 2017. С. 3-5.
- 48.Шейко В. М., Богущкий Ю. П., Кушнарєнко Н. М. Наукова творчість у галузі культурології і мистецтвознавства : навч. посіб. Харків : ХДАК, 2016. 329 с.
- 49.Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник. 7-е вид., стер. Київ : Знання, 2011. 310 с.
- 50.Derek McLane, Eila Mell, Ethan Hawke Designing Broadway: How Derek McLane and Other Acclaimed Set Designers Create the Visual World of Theatre, Running Press Adult, 2022.

51. Melnik Mykola Integration of Technology into the Field of Art. *Congress Proceeding – VI International Scientific Congress Society of Ambient Intelligence 2023*. Praha: Octan Print, 2023. S. 258–264.;
52. Page J.T., Duffy M. Visual Communication: Insights and Strategies. Hoboken, NJ: Wiley-Blackwell, 2021. 336 p.
53. Shumakova Svitlana “Showization” Life and “Artization” of Culture of Everydayas. *Theoretical and empirical scientific research: concept and trends*: Collection of scientific papers with Proceedings of the VI International Scientific and Practical Conference, Oxford, February 2, 2024 / Oxford Sciences Ltd., European Scientific Platform. P.C. Publishing House & UKRLOGOS Group LLC, 2024. P. 453–455. DOI 10.36074/logos-02.02.2024.093
54. Shumakova S. M. Stage culture in the light of the visual realities of the modern art space. *European congress of scientific achievements: Proceedings of the 1st Intern. Sci. and Practical Conf. (January 29-31, 2024, Barcelona) / Barca Academy Publishing*. Barcelona, Spain. 2024. Pp. 268–271.
55. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/92580/43-L>

ДОДАТКИ

Медійні технології у видовищній культурі

